

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Rodina a výchova k hodnotám

Family and an education of values

Vedoucí diplomové práce: PaedDr. Jana Havlová

Autor diplomové práce: Barbora Hancová

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

Forma studia: kombinovaná

Diplomová práce dokončena: listopad, 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Rodina a výchova k hodnotám vypracovala pod vedením PaedDr. Jany Havlové samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 2013

.....

Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou chtěla poděkovat vedoucí práce PaedDr. Janě Havlové, za odborné vedení, podporu a pomoc při tvorbě této diplomové práce a za mnoho inspirativních názorů a myšlenek.

NÁZEV:

Rodina a výchova k hodnotám

AUTOR:

Barbora Hancová

KATEDRA (ÚSTAV)

Katedra primární pedagogiky

VEDOUCÍ PRÁCE:

PaedDr. Jana Havlová

Abstrakt:

Ústředním tématem diplomové práce je výchova k hodnotám. Cílem bylo zjistit, jaké hodnoty jsou rodinám vlastní. Práce potvrdila, že hodnoty hrají v rodinách významnou roli a přenášejí se povětšinou z generace na generaci.

Teoretická část diplomové práce se zaměřila na objasnění pojmů, jakými jsou hodnoty, hodnotový systém, potřeby. Hodnoty byly následně dány do souvislostí s rodinou, školou a také samotným dítětem. Dotkla se rovněž tématu dětských práv, které s hodnotami úzce souvisí.

Praktická část diplomové práce popsala průběh výzkumu, který zahrnul data, jež vzešla z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili výhradně rodiče napříč celé České republiky, bez ohledu na jejich věk, profesi, či místo pobytu. Dotazník se zabýval mimo jiné jak osobnostním hodnotovým žebříčkem, tak žebříčkem hodnot, který je uplatňován rodiči při výchově svých dětí a uvádí výsledky šetření.

Smyslem dotazníku bylo zjistit, jak rodiče chápou důležitost hodnot a jaký hodnotový žebříček je jim vlastní. Výsledky šetření byly zaznamenány jak slovně, tak graficky a v samotném závěru diplomové práce, byl průběh šetření shrnut. Z šetření vyplynulo, že nejdůležitější hodnotou dle osobních priorit je bez ohledu na věk a pohlaví hodnota zdraví. V souvislosti s dítětem byla nejdůležitější hodnotou u mužů zjištěna hodnota poctivost a u žen hodnota lásky.

Klíčová slova

Hodnoty, hodnotový žebříček, potřeby, dítě, rodina, škola, učitel

TITLE:

Family and an education of values

AUTHOR:

Barbora Hancová

DEPARTMENT:

Department of Primary Education

SUPERVISOR:

PaedDr. Jana Havlová

Abstract:

The main topic of the thesis is the education of values. The objective was to explore which values are *typical / natural* within a family. The thesis confirmed that values play a significant role in families and they are mostly transferred from generation to generation.

The theoretical part of the thesis is focusing on the clarification of the terms, such as values, system of values, needs. The values were then put in the context of a family, school and a child itself. It also deals with the topic of children's law, which is closely related to values.

The practical part of the thesis is describing the process of the research, including the data resulting from the questionnaire survey that only included parents from the Czech Republic, without taking into consideration the age, profession or the place of living. The questionnaire, besides other things, deals with a personal list of values, as well as a list of values used by parents when bringing up their children, and it presents the results. The aim of the questionnaire was to find out how parents understand the importance of values and which list of values is typical of them. The results of the research were recorded verbally, as well as by graph, and their summary is included at the end of the thesis. The research shows that the most important value, according to the personal priorities and regardless the age and sex, is the value of health. The most important value in men in connection with a child was the value of honesty and in women the value of love.

Keywords:

Values, the system values, needs, child, family, school, teacher

Obsah

Úvod	7
A Teoretická část	8
1. Hodnoty a hodnotový systém.....	8
1.1 Co jsou to hodnoty	8
1.1.1. Hodnotový systém a klasifikace hodnot.....	10
1.1.2. Hodnoty a společnost.....	12
2. Potřeby.....	13
2.1. Modely potřeb.....	14
2.2. Co dítě nejvíce potřebuje.....	15
3. Rodina, výchova k hodnotám, škola a učitel.....	17
3.1. Dnešní moderní rodina	18
3.1.1. Rodiče a výchova k hodnotám.....	19
3.1.2. Škola a výchova k hodnotám.....	22
3.1.3. Osobnost pedagoga.....	26
4. Dítě.....	28
4.1. Úmluva o právech dítěte.....	29
5. Shrnutí teoretické části.....	29
B. Praktická část	33
Úvod.....	33
1. Cíl výzkumného šetření.....	33
2. Hypotézy.....	33
3. Metodologie.....	34
4. Průběh šetření.....	35
4.1 Dotazníky pro rodiče.....	36
5. Shrnutí výsledků výzkumného šetření.....	36
5.1. Vyhodnocení dotazníku.....	36
5.2 Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření.....	72
6. Zhodnocení hypotéz.....	72
7. Diskuze.....	74
8. Závěr.....	76
9. Seznam tabulek a grafů.....	78
10. Bibliografie.....	80
11. Přílohy.....	82

1. Úvod

Jak se jeví dnešní doba, ve které žijeme? Na jakých hodnotách je naše lidská společnost „postavena“? Jsou to hodnoty materiálního rázu, nebo jdou lidé takzvaně do sebe a uvědomují si spíše důležitost hodnot morálních? Na tuto otázku a mnohé další hledala práce odpovědi. Ptala se těch nejdůležitějších osob, které jsou odpovědny za výchovu budoucích generací a to nikoho jiného, než **rodičů**. Právě rodiče by měli svým dětem předávat ty nejdůležitější, nejcennější hodnoty, které jsou láska, úcta, sounáležitost, pochopení atd. Stále více si snad již uvědomujeme, že naše planeta není nafukovací. Každým dnem na ní přibývá víc a více obyvatel. Abychom se zde všichni šťastně „vešli“ a dokázali žít ve vzájemném respektu, úctě a pospolitosti, je potřeba, aby nás již od útlého věku dokázali naši rodiče dobře vychovat. Vychovat k vzájemné lásce, úctě, respektu k druhým, toleranci, zkrátka v duchu těchto hodnot, které jsou dejme tomu všeobecně platné v lidské společnosti. Důležité je dětem správné hodnoty nejen vštěpovat, ale rovněž se podle nich řídit a přijmout je za své. Protože děti se učí především nápodobou a velký vliv mají na dítě výchovné vzory. A tím není kdo jiný než samotní rodiče, ale také učitelé, vychovateli.

Cílem této práce bylo zmapovat, jaké hodnoty ve výchově svých dětí uplatňují jejich rodiče a jakými hodnotami se řídí v osobním životě.

Jaký hodnotový systém přijímají jednotlivé rodiny za svůj a zda se v průběhu života mění. Teoretická část popisuje jednotlivé pojmy, jako jsou hodnoty, hodnotový systém, potřeby, rodina. Hodnoty jsou rozebrány od obecné roviny, dále ve vzájemném vztahu ke společnosti, potřebám a ve vztahu k dítěti. Dále se práce soustředila na téma rodina a škola, kde hledala vazby a propojení v souvislosti s hodnotami. Závěr teoretické části je ponechán dítěti a jeho postavení v současném světě.

Základním pilířem části výzkumné bylo dotazníkové šetření, do kterého byli osloveni výhradně rodiče.

Dotazník měl za úkol zjistit, na jakých hodnotách stojí dnešní rodina. Jestli se hodnotový žebříček v průběhu života měnil a zda uplatňují stejný hodnotový systém, ke kterému byli vychováváni. Dále k jakým hodnotám byli sami jako děti vedeni. A v poslední řadě jestli spolu rodiče mluví o tom, v duchu jakých hodnot chtějí vychovávat své děti a jakým způsobem je k nim vedou.

A. ČÁST TEORETICKÁ

1. Hodnoty a hodnotový systém

Cílem této práce bylo prozkoumat, jaké hodnoty jsou rodinám vlastní a k jakým hodnotám vedou své potomky. Abychom mohli problematiku uchopit, je potřeba se nejprve věnovat základním pojmům, které nám problematiku více ozřejmí.

Tím základním pojmem je pojem hodnota. Co to hodnota je? Jak ji lze chápat a jakou roli hraje v životě jedince a společnosti.

1.1 Co jsou to hodnoty

Nauka, která se zabývá hodnotami se nazývá *Axiologie* (z řeč. *axiá* = *hodnota*, *cennost*) (in Kučerová, 1996)

Jak si vyložit slovo hodnota? „*Nejen v přírodě, ale i v nejrozmanitějších sférách společenského a osobního života označujeme mnoho jevů termínem HODNOTA*“. (in Kučerová, 1996)

Hodnota je to, o co se má člověk snažit, co stojí za to, aby se stalo předmětem chtění. (in Kučerová, 1996)

Pod pojmem hodnota si můžeme představit prakticky cokoliv. Hodnota pro nás může být psychickou vlastností, ale rovněž na sebe může vzít podobu materiální. Můžeme říct, že hodnoty jsou multidisciplinární, protože je lze najít v takových vědeckých disciplínách, jakými jsou pedagogika, psychologie, filosofie, sociologie, etika, historie, politologie. Dorotíková (1999) uvádí, že svět hodnot je vlastně světem vztahů. Je to logické, protože hodnoty zde nemohou být stavěny samostatně, ale dávají se do souvislosti s lidským jednáním. Mají pro člověka určitý význam, chceme li cenu. Lidská bytost chce od pradávna porozumět světu, který ji obklopuje. Hledá různé cesty k poznání. Ke světu tudíž zaujímá vlastní stanoviska a utváří si tak svůj vlastní svět hodnot, žebříček hodnot. Ovšem to k fungování ve společnosti nestačí. Člověk ať již chce, nebo ne, vědomě, či nevědomě, přijímá obecně platné hodnoty, kterými se řídí společnost, ve které žije, těmito hodnotami jsou chápány jakési normy chování, které jsou danou společností uznávány.

Kučerová (1996) přistupuje k hodnotám takto. „*Z každodenní praxe víme, že zboží,*

kteří nakupujeme, má užitnou hodnotu. Toto si lze vyložit tak, že hodnotu mají věci, nebo zboží, které si můžeme koupit, či pořídit, nečastěji za peníze. To že tak činíme, vychází z uspokojování našich přirozených lidských potřeb. Člověk se potřebuje najíst, potřebuje být oblečený, potřebuje spoustu věcí k plnohodnotnému životu, jak si však někdy mylně a naivně myslí.

„Směnná hodnota je vyjádřena v ceně zboží a cena na trhu kolísá podle poptávky a nabídky“. Tyto hodnoty můžeme řadit do světa ekonomického, dále se to takto nazvat.

Uvědomujeme si však, že jsou věci, jež mají takovou hodnotu, které si člověk nemůže za peníze pořídit. Tím mohou být myšleny *hodnoty přírodního rázu*, jako je přírodní bohatství naší planety, různé přírodní jevy a podobně, jak dále uvádí Kučerová (1996).

Když hovoříme o hodnotách, máme na mysli nejen to, co je k životu nutné, potřebné a užitečné, ale i to, čeho si vážíme, co obdivujeme, co ctíme, i to, co milujeme, co je nám drahé, milé, co je blízké našemu srdci. (Kučerová, 1996).

Z filozofického hlediska, neznamená osvojování si hodnot úsilí něčeho dosáhnout, ale jde o schopnost člověka, aby se naučil hodnoty vnímat a naučil se je používat v životě. Člověk má vrozenou dispozici k určitým hodnotám, například k estetickým, uměleckým. Dále záleží na každém z nás, do jaké míry tuto dispozici bude rozvíjet a kam ji bude posouvat.

Protože osvojování hodnot není abstraktním procesem, neboť hodnoty existují jen jako konkrétní hodnoty, musí člověk svoje smysly rozvíjet konkrétně, to je, způsobem, který odpovídá specifické povaze hodnot. (Dorotíková, 1999)

Osobnost člověka se utváří mimo jiné tím, jaké hodnoty za život objevuje, jaké hodnoty zastává. Vše co se za život naučíme, ať již v rodině či škole, nám může být hodnotou. Každý člověk je jedinečný ve své podstatě, ve svém konání, jednání, ve svých potřebách, snech i přáních. Je jedinečný rovněž tím, jaké hodnoty uznává a jakými se po celý život řídí a udávají mu směr. Když bychom šli dále, tak se odlišují svým výběrem hodnot celé rodiny, kolektivy – ať již dětské, nebo pracovní. Své hodnoty zastávají rovněž různé politické strany a jiná podobná uskupení, ale například i církve, celá náboženství, potažmo celé národy, různé etnické menšiny. Všechny tyto skupiny se navzájem ovlivňují. Některé méně, některé více.

Chápání hodnot z filozofického úhlu pohledu je asi takové, že jsou hodnoty obecnými vlastnostmi, které se v procesech hodnocení připisují nositelům hodnot.

V psychologii a sociologii jsou hodnoty chápány jako osobnostní vlastnosti, těmi mohou být například postoje, stanoviska, přesvědčení.

V psychologii lze o hodnotách též uvažovat v následujícím pohledu. (in Prudký, 2009)

1. *Hodnoty jako obecné cíle* - o tyto hodnoty člověk usiluje, mají pro člověka smysl či cenu – jsou to například – štěstí, zdraví, mír, rodina
2. *Hodnoty jako prostředky* – mají pro nás prospěch, díky nim dosahujeme pro sebe něčeho významného – vzdělání, postavení v zaměstnání, poctivé jednání
3. *Hodnoty jako to, kvůli čemu stojí za to usilovat* o nějaký objekt nebo se mu vyhýbat – prožitek z kouření nebo odmítání cigarety, krása nebo finanční cena obrazu, kniha jako zdroj zábavy nebo vzdělání
4. *Hodnoty jako kritéria*, na jejichž základě oceňujeme, posuzujeme různé předměty a události našeho světa

Základní rozlišení hodnot (in Prudký, 2009)

- Hodnoty jako objekt zájmu
- Hodnoty jako pozitivní či negativní postoje
- Hodnoty jako cíle (hodnoty cílové)
- Hodnoty jako nástroje orientace (hodnoty instrumentální)
- Hodnoty jako kritéria rozlišování

Fankl analyzuje tři kategorie hodnot (in Prudký, 2009)

1. hodnoty výkonu
2. hodnoty prožitku
3. hodnoty postoje

Byl proveden stručný náhled do teoretické problematiky hodnot. Proto navazujícím tématem je hodnotový systém a klasifikace hodnot.

1.1.1. Hodnotový systém a klasifikace hodnot

Dle Průchy (2003) je hodnotový systém hierarchicky uspořádaným seznamem hodnot, který odráží reálné pořadí (důležitost) hodnot sdílený určitou skupinou populace v určitém období. Je zjišťován speciálními výzkumy, které objasňují např. rozdíly v hodnotových systémech mladé generace a dospělých.

Hodnotový systém je každému jedinci vlastní, neopakovatelný, odráží se v něm

celá jeho osobnost. Jeho postoje k sobě samému, druhým, světu. Jeho hierarchizace má veliký vliv na jeho postavení vůči sobě samému a na jeho roli, kterou zastává ve společnosti. Jak je společností přijímán, chápán. To, jak je v souladu jeho hodnotový systém s jeho psychikou, se odráží na jeho celkové spokojenosti a vnitřní vyrovnanosti. Systém hodnot je nestálý a dozrává stejně tak, jako dozrává osobnost. Pro vyzrálou osobnost je důležité, jak vnitřně konzistentní je systém hodnot s osobností člověka. Sak (2002) uvádí, že k modifikaci hodnotového systému společnosti dochází na základě změněných společenských podmínek, a to jak materiálních, tak i duchovních. Dále se domnívá, že k osvojení hodnotového systému musí jedinec dojít následujícími procesy:

- a) individuálním procesem
- b) společenský procesem

Vztah těchto dvou procesů umožňuje jak jedincovu socializaci, tak zachování jeho jedinečnosti a autentičnosti.

Co se týče klasifikace hodnot, tak ty lze podle Pantiće uspořádat použitím obecných teoretických a metodologických kritérií. Teoretická tvoří nejčetnější skupinu v psychologické klasifikaci hodnot, přičemž implikují tři dimenze formální klasifikace: objektivnost-subjektivnost, specifická-obecnost, relativnost – univerzálnost.

Uvedme proto kritéria dělení hodnot podle Pantiće (in Cakirpaloglu, 2004):

1. Kdo je nositelem hodnot
2. Původ hodnoty
3. Vztah k přirozenosti člověka a živočichů
4. Role hodnoty
5. Pozice v hierarchii
6. Stupeň obecnosti
7. Podstata hodnoty
8. Funkce lidských hodnot
9. Obsah hodnoty
10. Oblast směřování hodnot
11. Intenzita pojmu hodnoty
12. Stupeň vědomosti
13. Stupeň vědomosti
14. Stupeň zakotvenosti

15. Umístění hodnoty
16. Stupeň vzdálenosti hodnoty od osoby
17. Modalita účinku
18. Časová dimenze
19. Způsob přístupu ke skutečnosti
20. Deduktivní v. induktivní přístup
21. Způsob operacionalizace hodnot
22. Velikost hodnoty
23. Intenzita hodnoty

1.1.2. Hodnoty a společnost

Tázání se po hodnotách, po tom, co je smysluplné, významné, obzvlášť důležité, směrodatné, je staré jako samo lidstvo. (Lorencová, in Dorotíková, 1999)

Lidská společnost se odjakživa zabývala otázkami týkajícími se hodnot. Dá se říct, že hodnoty, které můžeme brát jako obecně respektované, jdou s lidstvem z pokolení na pokolení. Co můžeme říct o dnešní moderní společnosti a jejich hodnotách dejme tomu za posledních sto let? Asi toho příliš pozitivního nenajdeme. Lidská společnost dokázala rozpoutat dvě světové války, totalitní režimy systematicky vyhlazovaly vlastní obyvatelstvo. Bližkovský (1992) uvádí, že překročili-li disproporce sociálně přírodního vývoje jisté lidské meze, přináší lidem jejich vlastní aktivita více škody než užitku (např. v době nemocí, totalitních režimů, sociálních i mezinárodních konfliktů, ekologických ztrát). V tomto smyslu je proto soud lidstva moderní éry jistým závodem mezi výchovou, která podporuje nápravu jednostranného pojetí smyslu a hodnot lidského života, a katastrofou. Lidstvo po sobě zanechalo zdrancovanou a poničenou přírodu.

Lidé se k sobě chovají nesnášenlivě, mnohdy až rasisticky, netolerantně. Všechny tyto faktory jsou bolestným ukazatelem toho, co se v dnešní společnosti děje. „Každý člověk žijící ve společnosti, tedy v určitém hodnotovém kontextu, vždy nějak ví, co bývá v jeho okolí důležité, významné, smysluplné, hodné pozornosti, oč je třeba usilovat, co zachovávat, udržovat, rozvíjet“. (Lorenzová, in Dorotíková, 1999)

Naše planeta za několik let bude muset unést tíhu 7 miliard lidí. Takovou zátěž ještě nepodstoupila. Víc jak polovina z nich žije na pokraji chudoby. Pitná voda je pro miliony lidí nedosažitelnou věcí. V řadě zemí vládne hladomor, lidé jsou sužováni nemocemi, nemají

volný přístup k pitné vodě, k základnímu lékařskému ošetření, vládnou jim diktátorské režimy. Svoboda je lidem upírána, brána. Dnes a denně je svět a společnost vystavována velkou řadou konfliktů. Denně probíhají na světě válečné konflikty. Proto je potřeba si uvědomit jedinečnost každého jedince, protože každý může do určité míry svými názory a postoji „změnit svět“. *„Globální situace naší planety na přelomu tisíciletí tak potvrzuje možnosti i akutní potřebu systémového pojetí a harmonického rozvíjení každé osobnosti i lidského světa v celé jeho sociálně přírodní dimenzi.“ (Bližkovský, 1992)*

2. Potřeby

Aby člověk dosáhl vyšších cílů, musí být naplňovány jeho základní lidské potřeby. Toto samozřejmě platí jak pro svět dospělých, tak i pro ten dětský. Dospělý a dítě má jistě odlišné sny a cíle, avšak to neznamená, že by potřeby dítěte byly méně intenzivní, či méně důležité, než jsou ty dospělých, jsou zkrátka jen jiné. Proto by měl mít dospělý na mysli, že dítě má své touhy, přání, sny a potřeby a ty by nikdy neměl brát na lehkou váhu. Dospělý se musí snažit dítěti naslouchat a pomáhat mu, aby si své potřeby mohlo naplňovat.

Potřeba je nárokem jednotlivce vůči prostředí. Potřebou je člověk motivován. Potřeby nám pomáhají udržet základní životní funkce a žít plnohodnotný život. Neuspokojování potřeb, nebo některé potřeby) vede k omezení nebo narušení výměny hodnot – jakýchkoli – což má za následek negativní citový prožitek, kterému se říká frustrace. (Havlíková, Vencálková, Havlová, a kol., 2000)

Potřeba je nutnost organismu něco získat, nebo se něčeho zbavit; stav člověka, který znamená porušení vnitřní rovnováhy či nedostatek ve vnějších vztazích osobnosti“. (Hartl, Hartlová, 2010).

Doplňkovým pojmem k potřebám jsou hodnoty, jak uvádí Hartl (2010), jejichž výběrem mohou být potřeby uspokojovány. Systém potřeb se ve vývoji lidstva příliš nemění, naopak hodnoty jsou proměnlivé. Prudký (2009) však uvádí, že potřeby jsou zakotveny v osobnosti jedince jako dispozice a některé jsou spíše v představách pečovatелů jako to, co považují za důležité pro kvalitu života. Rovněž je přesvědčen o tom, že i když jsou hodnoty získané a vysoce nadstavbové útvary osobnosti, mohou být někdy silnější než biologické potřeby. Z novodobých dějin můžeme proto uvést několik osobností, které se rozhodly položit život za vlast, či za pravdu, nebo jakýsi ideál – obecně si to lze

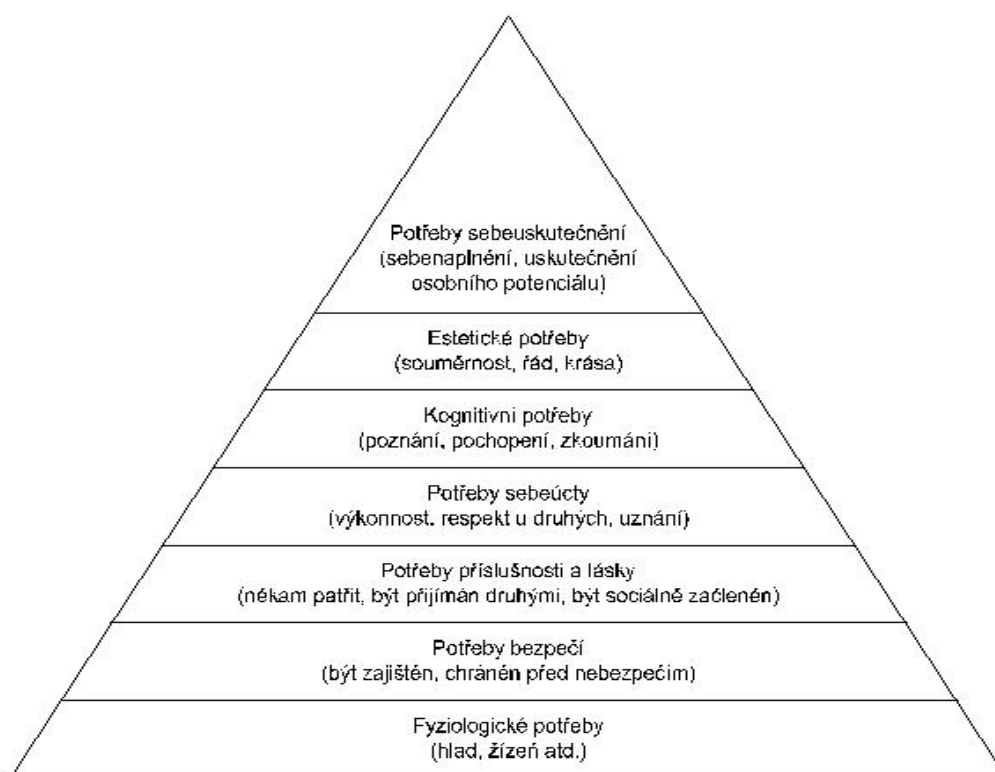
vyložit jako věrnost hodnotě, se kterou se naprosto ztotožnili. Uvedme proto jméno Milady Horákové, či Jana Palacha.

2.1. Modely potřeb:

Každý člověk je individualita, proto je jasné, že potřeby každého z nás jsou rovněž jedinečné. Shrnutím potřeb, které mají lidé společné, se zabývala již řada autorů. Nejcitovanější z nich jsou: Maslowova pyramida přirozených lidských potřeb; model psychických potřeb autorů Langmeiera a Matějčka a model potřeb Skiery.

➤ **Maslowova hierarchie všeobecných lidských potřeb** (in Fontana, 2003)

Tento první model potřeb se hodí pro každého člověka v každém věku, dá se tedy říct, že je proto univerzální. Je to opravdu velká výhoda, protože stejným měřítkem můžeme posuzovat potřeby nás dospělých i našich dětí. Maslow uvádí potřeby hierarchicky, na obrázku směrem nahoru. Od potřeb nižších až po ty nejvyšší, které jsou znázorněny na samém vrcholu pyramidy. Potřeby, které jsou znázorněny ve vyšších patrech, závisí na uspokojování potřeb v patrech nižších. Pokud tedy nedochází k uspokojování potřeb nižších, nemůžeme se dostat k potřebám vyšším, tím pádem nám něco v životě chybí, v Maslowově případě např. potřeba sebeuskutečnění a náš život se stává chudším, a do jisté míry pro někoho frustrujícím.

➤ **model potřeb Ehrenharda Skiery** (in Havlínová a kol., 1995)

Skierova řada základních potřeb dítěte a škola:

1. **potřeba** - *citová podpora, bezpečí, jistota, důvěra v sebe, ve svět, v ostatní lidi, sebevědomí*
2. **potřeba** - *ocenění, zvyšování pocitu vlastní hodnoty a sebejistoty*
3. **potřeba** - *aktivní střetávání s realitou, poznávání a nabývání nových zkušeností, znalostí a dovedností, sebevědomí, sebezachování, sebeobrana, vlastní pravomoc, kulturní, sociální, řečově komunikativní, racionálně kritické, politické, věcné a instrumentálně technické kompetence*
4. **potřeba** - *autorství, sebedůvěra, stabilizace vlastní identity a vědomí smyslu*
5. **potřeba** - *vlastní zodpovědnost a spoluzodpovědnost, samostatnost, uvědomění si smyslu, morálky, kompetence, transcendence*
6. **potřeba** - *estetické prožitky a záliby, emocionálně založený souhlas se světem*
7. **potřeba** - *spontánní vyjadřování vnitřních pocitů, vnímání sebe sama, přístup k hlubším vrstvám emocionality*

Tato klasifikace, kterou uvádí Skiera byla provedena s ohledem na dvě kritéria:

- 1) potřeby dětí jsou školou postupně prohlubovány, podle jejich vzdělávacích možností, rostoucí s věkem dětí
- 2) tyto potřeby jsou školou uspokojovány postupně. To, do jaké hloubky a šíře je škola uspokojí, závisí na jejich vzdělávacích možnostech

Bylo popsáno, jaké potřeby jsou spjaté s jedincem. Nabízené modely bychom mohli uplatnit jak na dospělého člověka, tak na dítě. Ovšem někteří odborníci z řad psychologů vidí dětské potřeby naprosto specificky.

2.2 Co dítě nejvíc potřebuje

Název této kapitoly byl propůjčen od Matějčka. Proto hned v úvodu jeho myšlenka, „co tedy dítě nejvíce potřebuje“? Matějček tvrdí, že „*Moje odpověď je složitá i jednoduchá zároveň: mnoho věcí, ale ze všeho snad nejvíce jistotu ve vztazích ke vlastním lidem*“. (Matějček, 2003) Ovšem nejenom jistotu vztahu k oněm vlastním lidem, ale rovněž chápat

vztahy a vazby, jež dítě obklopují. A tyto vztahy by měly být pro dobrý rozvoj dítěte v rovnováze a v harmonii. Mělo by je chápat a orientovat se v nich.

Dle Spitze potřebuje čerstvě narozené dítě v prvních čtyřech týdnech následující, (in Helus, 2009): „*Dítě potřebuje psychickou fúzi (splnutí) s matkou. Dítě, nemá-li být vystaveno traumatizující záplavě podnětů, v nichž se nemůže vyznat a kterými se nemůže cítit děsivě ohroženo, se musí naladit na matku, což má ovšem za předpoklad vcítivé naladění matky na ně (na jeho potřeby, projevy...“). Na toto navazuje Bowlby (in Helus, 2009), který rozvinul svoji koncepci **připoutání** dítěte k matce. Jeho teorie spočívá v tom, že dítě, později dospělý jedinec, který neměl možnost realizovat v prvních dvou letech zdravé **připoutání**, nedokáže později vyvinout schopnost vytvářet si blízké, na důvěře založené citové vztahy.*

Pro moderní diskurs dětství 20. století se stává ústřední myšlenkou a tématem definování dětských potřeb. Velký důraz je kladen na vztah mezi dítětem a rodiči. Je zde zdůrazněna odpovědnost rodičů za péči a ochranu dětí.

Pro počátek 21. století je typické pro prohlubování důrazu na práva dítěte (o tomto tématu více v kapitole Úmluva o právech dítěte. Mění se celkově základní paradigma dětství. Do popředí zájmu se staví dětské kompetence a nezávislost.

V současné době, však vyvstává otázka (Helus, 2009), zda se v průběhu posledních desetiletí nezměnilo i samo dítě. Jestli i jeho dětství není jiné, než bývalo doposud. Co se změnilo určitě, je situovanost dětí současných, oproti těm dětem z dob minulých. Touto situovaností jsou myšleny životní podmínky, které přímo doléhají na dítě, ovlivňují tak jejich prožívání, vlastnosti, potřeby, či projevy, a to jak z pohledu pozitivního, tak negativního.

Co tedy dítě nejvíce potřebuje - model Langmaiera a Matějčka (in Matějček, 2003)

Při sestavování tohoto modelu lidských potřeb vycházeli oba autoři z dlouholetého studia psychické deprivace dětí a vyvodili tak určité závěry jejího vzniku. Seřadili potřeby do pěti skupin. Začínají potřebou nejjobecnější, která platí pro celou živočišnou říši a končí potřebou, která je podle nich specificky lidská.

1. potřeba určitého množství, kvality a proměnlivosti vnějších podnětů

- takovým přívodem podnětů se organismu umožňuje, aby se „naladil“ na žádoucí úroveň aktivity. Pro člověka to znamená, že se nebude nudit, ani že nebude soustavně podněty přetěžován

2. potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech

- říkáme tomu smysluplný svět. Naplněním této potřeby umožňuje, aby se z podnětů, které k nám prostřednictvím všech našich smyslů přicházejí, staly zkušenosti, poznatky a pracovní strategie. Jde tedy o základní potřebu umožňující učení.

3. potřeba prvotních citových a sociálních vztahů, tj. vztahů k osobám prvotních vychovatelů

- náležité uspokojení této potřeby přináší dítěti pocit životní jistoty a je podmínkou pro žádoucí vnitřní uspořádání jeho osobnosti.

4. potřeba identity, tj. potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty

- z náležitého uspokojení této potřeby vychází zdravé vědomí vlastního já. Toto vědomí pak je dále podmínkou pro to, aby si člověk mohl na své vývojové dráze osvojit určité společenské role a stanovit si hodnotné cíle pro své snažení.

5. potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy

- její uspokojení dává lidskému životu časové rozpětí, což znamená rozpětí mezi otevřeností a uzavřeností osudu, mezi nadějí a beznadějí, mezi životním rozletem a zoufalstvím.

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud dochází k přirozenému naplňování potřeb jak u dospělých, tak u dětí, nemusí docházet k zbytečným frustracím. Člověk se cítí spokojeně a teoreticky mu nebrání nic v jeho osobnostním růstu a rozvoji. Je-li člověku v naplňování potřeb jakýmsi způsobem bráněno, či znemožněno, odrazí se to ve způsobu jeho prožívání, jednání a konání. V tomto směru můžeme jistě pro své děti vykonat mnohé a ony nám to jistě svým chováním, či snad pouhým úsměvem vrátí.

3. Rodina, výchova k hodnotám, škola a učitel

Prvním místem kde se dítě setkává s hodnotami, je ve své rodině. Rodiče jsou pro dítě prvním výchovným vzorem. Zcela přirozeně proto vnímá a přijímá hodnoty, které vycházejí z domácího prostředí za své. Záleží na osobnosti každého jedince, jak se s takto nabytými hodnotami zosobní a které budou pro jeho následný život platné a významné a které nikoliv.

Psychologický slovník definuje rodinu takto: „*Rodina je společenská skupina spojená manželstvím, nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí*“. (Hartl, Hartlová, 2010)

Dále uvádí typy rodin: (in Hartl, Hartlová, 2010)

a) rodina dysfunkční

- rodina, v níž jsou narušeny vztahy nebo komunikace a členové si nedokážou být blízcí, navzájem se otevřít, svěřovat

b) rodina funkční

- rodina, která úspěšně řeší problémy, je v ní příznivé sociální klima a dochází k stálému vyrovnávání vztahů v souladu s životním cyklem jejích členů

c) rodina nefunkční

- rodina, která selhává v základních funkcích, nezajišťuje výchovu dětí, nezajišťuje pocit bezpečí jejím členům ani rodině jako celku

d) rodina neúplná

- rodina, v ní chybí jeden z rodičů, ať už v důsledku rozvodu manželství, rozchodu rodičů, nebo úmrtí jednoho z nich

e) rodina nukleární

- jaderná rodina, kterou tvoří oba manželé/rodiče spolu s dítětem či dětmi

f) rodina obnovená

- rodina, v níž má dítě (děti) po předchozím rozpadu opět oba rodiče

g) rodina smíšená

- rodina, v níž jeden z rodičů nebo oba již žili v jiném manželství, případně mají dítě, či děti, které do stávajících rodin přivedli

h) rodina širší

- velmi početná skupina, kterou svazují pokrevní pouta, rodinné tradice, postoje, rysy, jazyk, zpravidla zahrnuje prarodiče, strýce, tety, bratrance a sestřenice

3.1. Dnešní moderní rodina

„Rodina je jakýmsi nejuniverzálnějším socializačním činitelem, který poskytuje jedinci identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli. Učí jedince reagovat žádoucím způsobem v procesu interakce a umožňuje mu praktické ověření získaných dovedností v rámci rodiny. Uplatňuje se jako regulátor

chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy. Pod vlivem rodinného působení se vytváří postoj k personálnímu okolí, k sobě samému i společnosti obecně“. (Výrost, 1998)

V dnešním světě se význam rodiny, jakožto instituce, zcela významně mění. Vychází to z celé řady změn a proměn, které se kolem nás dějí a ovlivňují nás. Dalo by se říct, že dnešní rodina, budeme zde hovořit o té české, se velice významně odklonila od tradičního modelu. Dnešní moderní matky vystupují ve společnosti jako samostatné osobnosti, které jsou mnohdy finančně nezávislé. Role ženy tak už není výhradně rolí matky v domácnosti, ale vlivem dnešní ekonomické situace jsou matky nuceny nastupovat relativně brzy po porodu do práce, protože se stává, že otcův plat na finanční stabilitu rodiny nestačí. Rodiny jsou zatíženy hypotékami a splátkami a tyto finanční náklady, nelze vždy z jednoho platu zcela pokrýt. Matky tak upřednostňují dřívější návrat do pracovního procesu, otázkou však je, jestli se tak děje z ekonomické situace, či snad proto, že nespátřují potřebu být s dětmi za každou cenu doma. Dochází tak k takovým situacím, že na společný čas dětí s rodinou zbývá čím dál méně času. Na druhou stranu roste řada takzvaných alternativních životních stylů, jako může být například žití v různých komunitách, nebo naopak žití zcela separované od společnosti. Rovněž dochází k odkládání vstupu do manželství a také zakládání rodin na pozdější věk. Prioritou se stává vzdělání, užívat si života, pak teprve nastupují závazky. Dnešní rodiny tvoří často svobodné páry, které spolu žijí lidově řečeno „na hromádce“. Příčiny můžeme proto hledat například v proměnách hodnotové orientace, ale i v různosti životního stylu dnešní populace, který má základ v již zmíněné hodnotové orientaci.

Abychom si naše hodnoty uchovali, je potřeba je předávat další generaci. Předávat je tudíž našim dětem. Kučerová (1996) uvádí, že v dnešní záplavě podnětů a pluralitě vlivů, civilizačních ohrožení a rizik je nanejvýš naléhavé učit se hodnotit a skutečné hodnoty tvořit a chránit.

Dalším faktorem, který dozajista ovlivňuje dnešní rodinu, je faktor ekonomický. Ekonomická nejistota a nestabilita rovněž posouvá zakládání rodin na pozdější dobu. Otázkou proto je, jak tedy rodiče vedou své děti k hodnotám.

3.1.1. rodiče a výchova k hodnotám

„Jakákoli výchova je zaměřena na něco hodnotného, a nikdo nemůže vychovávat, aniž by hodnotil“. (Brezinka, 1996)

Primární zodpovědnost za výchovu dětí mají jejich rodiče. Musíme brát v potaz to, že každý jedinec (dítě) vychází z jiného společensko-kulturního prostředí. Prvořadým úkolem rodiny, jakožto instituce, je plození dětí, péče a starost o ně, ať již starost materiální – děti musí rodič uživit, ale i starost výchovná. Můžeme říct, že výchova je úkolem nejdůležitějším.

„Za příznivých podmínek se děti učí do značné míry samy, co mají vědět, umět a věřit, protože jejich životní prostor obsahuje drobné příklady, dostatek možností pro jednání a silné systémy sankcí. Prostřednictvím výchovy je pak třeba jen doplňovat a korigovat to, co dítě získalo spontánním učením díky hodnotným podnětům ve styku se stejně smýšlejícími lidmi.“ (Brezinka, 1996)

„Na otázku, od kdy je možné dítě vychovávat, odpovídali nezasvěcení lidé, že od doby, kdy dítě už má aspoň trochu rozum, kdy je možné se s ním domluvit, něco mu vysvětlit, ukázat, dokázat, a ono je schopno to pochopit.“ (Matějček, 2000)

Naštěstí si snad již mnozí z nás uvědomují, že tato „teorie“ je již dávno překonána. Již od poloviny minulého století je jasné, že plod v matčině lůně je s ní v přímém kontaktu, ale především s její psychikou. Z toho vyplývá podle Matějčka, že dítě je již vychovááno během těhotenství. Proto je nesmírně důležité, aby byla matka po dobu svého těhotenství maximálně v klidu, cítila se dobře jak po psychické, tak fyzické stránce. Rovněž by měla cítit velkou podporu a pozitivní přístup od svého okolí.

Každá rodina je jiná, založená na různých tradicích a hodnotách. Každý rodič by měl chtít pro své dítě jen to nejlepší. Měl by mu vytvořit láskyplné prostředí, ve kterém se od prvních okamžiků života bude cítit bezpečně. Být rodičem nás nikdo nenaučí, tím se stáváme během svého života. Nic nezmění člověka na světě víc, nežli to, že se právě stane rodičem. Co se změní? Jedním slovem VŠECHNO. Narozením prvního dítěte noví rodičové bilancují dosavadní život. Přejí si třeba od tohoto okamžiku žít lépe, spořádaněji, zodpovědněji. Narozením dítěte bývá mnohdy pozitivním impulzem do života. Člověk vystaví své priority jinak, mnohdy přehodnotí celý svůj hodnotový žebříček. Malé dítě nasává podněty rychle, jako houba. Přirozeně má potřebu se učit novým věcem. Vstřebává do sebe pozitivní i negativní energii. Vnímá vše, co se kolem něj děje. Zatím sice mnohé nechápe, ale velice záhy cítí vzájemné vztahy jednotlivých členů rodiny. Pro tento úkol, je velice důležité, aby rodič byl zralou osobností, která dítěti v životě ukáže ten správný směr. Dokáže mu stanovit hranice a řád, který tak nezbytně potřebuje pro svou snadnější orientaci ve světě. Rodič by si měl vážit toho, že se stal rodičem a uvědomit si, že doba, kdy jsou jeho děti malé, velmi rychle uteče. Proto je potřeba tuto dobu maximálně

využít k tomu, aby byli často spolu a ten svůj čas náležitě využili a nepromarnili. Matějček (2000) k tomuto dodává: *“Rodiče vůbec nemusí být s dětmi stále, nebo minimálně do doby, kdy dítě dobře zvládne odloučení od své osoby nejbližší. Zprvu na pár minut, později hodin, či později dní. Co děti mnohem více potřebují, je, aby jejich rodiče byli lidé, kteří za něco stojí a mohou jim být vzorem. To nejkrásnější a nejdůležitější dávají rodiče svému dítěti, když s ním prostě a jednoduše sdílejí svůj a prožívají život. Záleží tedy na tom, jací rodiče sami jsou a jací se dětem dávají. Rodiče by se k dětem měli chovat co nejupřímněji, v rodičovství by měli nacházet zábavu, radost a poučení. Prostě by si to měli, v tom dobrém slova smyslu užít.“*

(in <http://www.rodina.cz/clanek430.htm>)

Mnoho současných manželství je zatíženo krizemi. Rodiče kladou na dítě málo společných požadavků, zřídka se setkáváme se sankcemi a kontrolou. Výchova je tak nejednotná a dítě tak necítí pevnou půdu pod nohama a pevný směr kam směřovat, proto často nemůže být výchova plně naplňována a ztrácí na své funkčnosti. Brezinka (1996) k tomu problému přistupuje takto: *„To oslabuje vůli rodičů k výchově a ochotu dětí se podřídit. Rodiče ponechává jejich okolí do značné míry osamocené. Jestliže tento nedostatek nevyrovnají z vlastní iniciativy, stává se dítě obtížné a výchovný úkol břemenem“.*

Proto můžeme pozorovat, že se názory na výchovu mnohdy rozcházejí uvnitř samotných rodin, hodnotový systém je nejednotný. Tento jev ústí v rozpad manželství, či odchodem partnerů od sebe. Položení rodiny s sebou přináší negativní vliv na psychiku dítěte a jeho velkou psychickou zátěž. Dítě přichází o to nejpřirozenější a tím je vzor. Nikoho jiného, než vzor svých nejbližších - otce a matky a samozřejmě i dalších – jako je babička, dědeček.

Nárůst počtu rozvodů, uzavírání druhých a třetích manželství a život mimo pevný a trvalý rodinný svazek způsobují, že stále více dětí vyrůstá v prostředí mnohem proměnlivějším, nestabilnějším, než tomu bylo dříve (Helus, 2009)

Dále Brezinka (1996) uvádí, že pokud se dospělí, kteří se podílejí na výchově dítěte, shodují v základních normách, dokážou se pak děti snadněji přizpůsobit jejich pořadí hodnot a osvojit si je.

Dnešní rodiče by se měli snažit naslouchat svému protějšku, vážit si ho, vážit si jeho názorů, vyslyšet jeho touhy, přání, potřeby, být tolerantní. Ale rovněž by se měl člověk správně ozvat, jestliže mu něco vadí, něčím se trápí. Protože stát při sobě, by měli lidé jak v dobách dobrých i zlých. Měli by vzájemně porozumět „jazykům lásky“, kterým k nám náš

protějšek hovoří, jak se nám snaží vysvětlit spisovatel Gary Chapman v knize Pět jazyků lásky. *“Pokud mezi námi má vzniknout důvěrný vztah, potřebujeme znát naše vzájemné touhy a přání. Jestliže toužíme po lásce, potřebujeme znát touhy a přání našeho partnera.”* (Chapmann, 2010)

Bližkovský (1992) vidí dnešního člověka takto: *„Člověk dneška dovede často exaktně vyrábět, úřadovat, bývá však podivuhodně neschopný v nejběžnějších situacích citového života, při výchově vlastních dětí apod.“* Myslí si proto, že člověka je proto potřeba učit nejen pracovat, vydělávat, ale především žít, to znamená učit je dobrým myšlenkám, činům a citům a tvořit hodnoty a správně je užívat nejen v práci, ale i ve volném čase.

Na závěr této kapitoly ještě jedna citace Matějčka (1994) *„Rodina by měla znamenat pro dítě základní životní jistotu. To je ten nejlepší vklad, který mu můžeme dát. A je v naší moci“!*

Je tedy na každém jednotlivci, jak se k výchově svých dětí postaví a jakým způsobem k ní přistoupí. Zdali zodpovědně, či laxně, jednotně, nebo podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. V každém případě má rodina dítěti nabídnout svoji pevnou náruč, útočiště a především jistotu a bezpečí, a jak je tomu ve škole?

3.1.2. Škola a výchova k hodnotám

Škola je vedle rodiny druhou nejdůležitější institucí, která má za úkol osobnostní rozvoj dítěte (žáka, studenta). Tato povinnost je v současnosti mateřským školám dána Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, na jehož podkladě jsou hodnoty zapracovány do jednotlivých školních a třídních programů.

Bližkovský (1992) nevidí školu jen jako místo, kde se setkávají žáci a učitelé, ale vidí ji rovněž jako místo, ve kterém se setkávají žáci mezi sebou. Proto jsou jejich vztahy nejen zrcadlem společenských vztahů dospělých, ale naprosto jedinečným světem, který v sobě zahrnuje přátelství, konflikty, rivalitu, žárlivost, šplhounství, smutek a veselí, bohatství rozmanitých citů, prožívání štěstí i utrpení.

Dnešní škola se snaží být místem, které není jen úzce spjato s učením, ani nelze její funkci omezit na jakousi sociální adaptaci. Škola proto nabízí dostatečně bohatý a opravdově společenský život pro dnešní děti, jak jí ostatně ukládá Školský zákon, nebo Rámcově vzdělávací program.

Dle Bližkovského (1992) je výchova optimalizací člověka a jeho světa, uceleného,

uvědomělého, aktivního a tvůrčího vztahu člověka (lidí) k světu, tj. k přírodě, společnosti i k sobě samému. Jinak řečeno, je výchova cílevědomé rozvíjení osobnosti (sociální skupiny), jejích vztahů k světu vnějšími i vnitřními faktory jejího utváření a sebe-utváření.

Průcha (2003) chápe výchovu jako proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.

Školský zákon uvádí mimo jiné to, jaké jsou zásady a cíle vzdělávání. Uvedme si alespoň ty, které souvisí s naší problematikou.

Vzdělávání je založeno na zásadách: (in <http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/cast-1>)

- zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce
- vzájemné úcty, respektu, názorové snášenlivosti, solidarity a důstojnosti všech účastníků vzdělávání
- svobodného šíření poznatků, které vyplývají z výsledků soudobého stavu poznání světa a jsou v souladu s obecnými cíli vzdělávání

Lorenzová (in Dorotíková, 1999) uvádí, že patří-li hodnoty bytostně k člověku, je třeba se jim věnovat i ve výchovně-vzdělávacím úsilí. „*Ve sféře výchovy a vzdělání nejde ovšem jen o to, co se živelně stává hodnotou, ale i to, co má být jako hodnota poznáno, uznáno a přijato*“. (Kučerová, 1996) Velice důležitou roli hraje vzájemná spolupráce. Spolupráce mezi školou a rodinou, její vzájemná interakce může zásadním způsobem přispět nejen k dobrému prospěchu dítěte, ale k jeho spokojené osobnosti. „*Škola ovlivňuje nejen děti, ale i celé rodiny*“. (Čáp, 2001) Dítě je dnes doslova předáváno z ruky do ruky. V rodině, díky vysokému pracovnímu vytížení rodičů, dítě tráví velmi malou část dne. Na dítě působí řada výchovných vzorů a stylů. Dítě navštěvuje zařízení, jako je mateřská škola, zde se setkává s různými přístupy ze strany učitelek. V některých mateřských školách je dítěti nabízena řada různých kroužků, které vedou osoby s různými výchovnými styly. Na základní škole se nabídka různých kroužků rozšiřuje a dítě se setkává s dalšími a dalšími vzory. Neštěstím bývá, když jsou výchovné styly, které na dítě působí – rodina versus škola - odlišné a ve vzájemném nesouladu. Dítě tak nemá jistotu, stálost, která je tak důležitá pro zdravé utváření jeho osobnosti.

Nabízí se proto uvést výchovné styly, které uvedl poprvé psycholog Lewin se svými spolupracovníky, krátce před 2. světovou válkou. (in Čáp, 2001)

1. autokratický styl

vychovatel hodně rozkazuje, hrozí a trestá, málo respektuje přání a potřeby dětí, má pro ně málo porozumění, jednoznačně determinuje žáky svými zkušenostmi, úsudky a rozhodnutími, poskytuje jim málo samostatnosti a iniciativy

2. liberální styl

vychovatel řídí děti málo nebo vůbec ne. Neklade přímo požadavky. Pokud vysloví požadavek, nekontroluje a nepožaduje jeho důsledné plnění.

3. sociálně integrační styl

vychovatel dává dětem přehled o celkové činnosti skupiny a jejich cílech, udílí méně příkladů a podporuje iniciativu, působí spíše příkladem než hojnými tresty a zákazy. Důležitým prostředkem působení vychovatele na skupinu je podávání návrhů. Je to styl netradiční a pro některé vychovatele obtížný

Proto dle Lewina děti nejlépe hodnotí sociálně integrační styl. Dále dávají přednost liberálnímu vedení, před autokratickým, přitom však projevují nespokojenost s řízením slabým (liberálním), protože tento styl jim nezajišťuje potřebnou organizaci společné činnosti, proto nemůže skupina dosáhnout takových výsledků, jakým by si přála.

Co se týče výchovy k hodnotám ve školách, nabízí se nám klasifikace hodnot, které by měly rozvíjet žáka (Lorenzová, in Dorotíková, 1999)
(Hodnoty nejsou nikterak hierarchizovány)

1. Hodnoty individuálního rozvoje osobnosti (ego hodnoty)

- respektování individuality, jedinečnosti, svébytnosti každého žáka
- ohled k talentu a nadání a jejich rozvíjení
- podpora volných, afektivních a kognitivních vlastností
- vytváření vhodných podmínek pro seberealizaci
- podpora samostatného a svobodného rozhodování

2. Hodnoty sociálního soužití

- Podpora spolupráce a kooperace, ohledů k druhým lidem i jiným sociálním skupinám
- Rozvoj tolerance
- Brát ohled na slabší, sociálně znevýhodněné jedince
- Podpora hodnot rodinného soužití – láska, důvěra, ochrana, péče, přirozená spolupráce
- Nenásilné řešení konfliktů dialogem
- Hodnotící posouzení všech druhů a forem sociálně patologických jevů

3. Hodnoty ochrany životního prostředí

- Péče o zachování živočišných druhů
- Ochrana životního prostředí
- Uplatňování ekologického hlediska při posuzování konfliktů, zájmů

4. Hodnota lidského života

- Respektování práva na život
- Ochrana lidského zdraví
- Odpovědnost za zachování lidského genomu

5. Hodnota míru

- Podpora řešení sporných otázek a konfliktů pokojnou cestou
- Posouzení oprávněnosti použití síly

6. Hodnoty světonázorové a náboženské

- Respektování světonázorové orientace žáka a jeho rodiny
- Boj s náboženskou intolerancí a nesnášenlivostí

7. Hodnoty rozvoje demokratické občanské společnosti

- Podpora rozvoje vlastního jádra občanské společnosti
- Odmítnutí takových skupin, které jsou založeny na potlačování lidských práv, agresivitě, principu rasové nesnášenlivosti, náboženskému sektářství či xenofobii
- Ochrana demokracie a jejího právního řádu
- Podpora svobodně zvolených legitimních orgánů státu
- Odmítnutí totality

- Vyloučení jakékoli společenské diskriminace
- Odmítnutí všech podob a forem politického extremismu a radikalismu
- Orientace na občanské ctnosti
- Podpora evropské politické integrace a spolupráce

8. Hodnoty vzdělanosti a kulturní tradice

- Kultivování vztahu k evropským kulturním hodnotám
- Rozvoj pravdivosti, vědeckosti, odborné erudice, všeobecného rozhledu a nestranného úsudku
- Vědění aby se nestalo lží
- Vědění aby neustrnulo v doktrínu
- Vědění aby se stalo základem náhledu i jádrem sebeporozumění
- Vědění aby se mohlo proměnit v postoj
- Kultivace ke skutečným uměleckým kvalitám

9. Hodnoty profesionality

- Plnění pracovních povinností v plném rozsahu, disciplinovanost
- Profesionálně zodpovědný vztah ke klientovi
- Zodpovědnost vůči ostatním příslušníkům profese

Z výše uvedeného bychom mohli shrnout, že jak rodina, tak škola mohou do značné míry přispět k uvědomění si důležitosti hodnot. Škola dítě musí kvalitně vést, a nabídnout mu takové činnosti, ve kterých se budou v dítěti upevňovat správné postoje k sobě samému, životu i druhým. Za předpokladu vzájemné spolupráce rodiny a školy. Faktem je, že školu „tvoří“ mimo jiné, lidé, kteří v ní pracují. Na mysli máme především učitele.

3.1.3. osobnost pedagoga

Kdo je to učitel? Jaký by měl být? Které vlastnosti a jaké hodnoty by měl zastávat? To jsou jen jedny z mnoha otázek, které by si měla pokládat nejen společnost, ale i samotní učitelé.

K úspěšnému výkonu učitelského povolání jsou nutné určité profesní znalosti, schopnosti, postoje a stanoviska. Shrnujeme je v pojmu profesní zdatnost. Profesně zdatný je člověk, který zcela splňuje požadavky svého povolání. (Brezinka, 1996)

Čáp (2001) spatřuje v učiteli významnou osobnost v životě a vývoji dítěte. Může na dítě působit silně, příznivě, nebo naopak nepříznivě, svým záměrným výchovným působením, ale především celou komunikací a interakcí, vztahem k žákům, svou osobností. Asi každý jedinec si více méně představí, co je náplní a smyslem učitelského povolání. Daleko obtížněji si však odpoví na otázku, co je podstatou učitelské profese. Tento fakt je dán mimo jiné tím, že se v historii proměňují nejen obsahy, či metody výuky, dále pak podmínky práce a na závěr snad i samotné pojetí učitele, respektive požadavky na něj. Různí autoři uvádějí různé požadavky, které by měl podle nich splňovat ideální učitel. Dle Bendla (2002) Komenský spatřuje, jako důležitou nutnou zbožnost, čestnost a píli učitele. Jak uvádí Mareš, Gavora (2004) v devatenáctém století se předpokládalo, že kvalitní učitel je zejména vzdělaný člověk, vážený občan, který se obětavě věnuje mládeži, je tedy velmi morální, přátelský, nadšený pro šíření kultury a vzdělanosti.

Učitelská profese klade náročné a psychicky rozmanité požadavky. Proto se od učitele očekává, že bude žáky (in Čápa, 2001):

1. vzdělávat

zprostředkovávat jim vědomosti, dovednosti, způsoby myšlení a činnosti určitého vědního, technického, popřípadě uměleckého oboru, podle učitelovy aprobace

2. vychovávat

rozvíjet jejich zájmy a postoje, schopnosti, charakter, a to na podkladě soustavného poznání žáků, jejich typologických i individuálních rozdílů.

Sklobit oba tyto momenty a vyvážit jejich důležitost nebývá vůbec snadné. Učitelé se liší v tom, na některý z těchto požadavků se více soustředí. Proto by měla v učitelské profesi panovat rovnováha mezi oběma aspekty.

Učitelské povolání patří mezi historicky nejstarší lidské profese. Lidská společnost už od svého počátku měla mezi sebou členy, kteří společnosti přinášeli určitý prospěch, myšleno prospěch v rovině vědění. Předávaly se z generace na generaci.

Mohli bychom tvrdit, že každý začínající učitel tak říkajíc lidově ví, do čeho jde. Už jen proto, že sám byl jako dítě, či mládežník v roli školáka, žáka, studenta. Dá se tudíž předpokládat, že se v prostředí školy bude dobře orientovat a bude vědět, jak nejlépe by se měl chovat, jednat a chápat školní svět, který se skládá z učitelů jejich žáků, ale

například i jejich rodičů, prarodičů a nepedagogických pracovníků.

Učitelské povolání v naší republice nemá valnou prestiž. Svědčí o tom mimo jiné nízký zájem čerstvě vystudovaných učitelů, kteří místo do škol, nastupují práci jinde. Nízké platové ohodnocení a především nízké osobní ohodnocení u společnosti, řadí učitelskou profesi, dalo by se téměř říci na nepopulární místa v žebříčku. Co se týče žáka, tak ten se stále častěji stává učitelovi partnerem a aktivním spoluúčastníkem a spolutvůrcem na výchovně vzdělávacím procesu. Stává se tak, jelikož se do školství dostávají nové moderní poznatky jednak z pedagogiky, psychologie, ale i dalších vědních disciplín. Takže se chápání učitele, jako nedotknutelné autority, začíná poněkud měnit. Učitel se stává žakovým průvodcem a rádcem, nestojí již nad ním. Ovšem nelze uvést, kolik aktivních učitelů zůstává této pravdě věrno.

Jak je známo, chápání a postavení dítěte je již pevně ukotveno v některých mezinárodně právních dokumentech, jako je například Úmluva o právech dítěte. Mnohé děti tak o svých právech dnes vědí a umějí je v různých situacích použít. Stejně tak i jejich rodiče.

Mnozí učitelé ve své pedagogické činnosti usilují o to, aby jejich vzdělávání a pedagogické působení na děti, žáky a studenty mělo hodnotu chtění a oni naopak stáli o vědění. Není nic horšího, než že je žák pasivní a stává se pouhým reproduktorem svého učitele. Pasivně přijímá informační tok od svého kantora a tento tok informací mu neslouží k žádnému užitku a dále jej nezužitkovává kupříkladu v jeho osobním rozvoji, potažmo v samotném praktickém životě. A tak je to i s hodnotami. Proto je na místě zastavení u dítěte, o které nám jde především.

3. Dítě

Dítě lze definovat například takto: *„Dítě je lidský jedinec v životní fázi od narození do období adolescence. Podle některých pojetí je za dítě považován i jedinec před narozením, tj. v prenatálním období vývoje člověka“.* (in Průcha, Walterová, Mareš, 2003)

Zpravidla mají dítě ti rodičové, kteří si ho přáli, či snad vysnili. Na samotném začátku se mohou u nových rodičů mísit různé pocity. Obavy, nejistota, ale také štěstí a toužebné očekávání, jaký že ten jejich potomek vlastně bude. Jdou vlastně do velikého neznáma. Nikdy předtím se v této roli nepředstavili, pokud se tedy jedná o prvorodiče. Ono čekání na potomka by mělo probíhat v pozitivní, klidné atmosféře, která bude vést

k dobrému prospěchu plodu a především k pohodě jeho matky. Proto je potřeba připravit pro nastávající maminku co nejlepší podmínky a příjemné prostředí, protože tím vytváříme i dobré klima a start do života pro nového člověka.

Dnes již víme, jak důležitou roli hraje v životě člověka právě prenatální období. Matějček (2003) je naprosto přesvědčen, že dítě v posledních měsících těhotenství již vnímá všemi smysly, má paměť, učí se, neb je ve složité interakci s organismem matky a tak pohotově reaguje na její duševní stavy.

Uvedme si nyní charakteristiky, které odpovídají celému období dětství, ty se proměňují a přetváří v charakteristiky jiné. Tato změna tak vyjadřuje dynamiku vývoje směrem k dospívání a dospělosti (in Helus, 2009)

1. Charakteristiky biologické
2. Usilování, potřeby a zájmy, cílové orientace včetně způsobů jejich projevení
3. Zvláštnosti chování (včetně jeho repertoáru, složitosti) a prožívání
4. Začleňování do mezilidských vztahů a institucí
5. Poznání, vytváření mínění a názorů, stanovisek, způsobu argumentování, pojetí světa a místa v něm
6. Vztahy s vrstevníky, vytváření kamarádských vztahů a part, kultura vrstevnického soužití
7. Náhled sama na sebe a projektování vlastní budoucnosti
8. Vyjadřování vztahů k opačnému pohlaví a sebeomezování v dívčích, nebo chlapeckých rolích

Všechny tyto charakteristiky, nebo taky vývojové změny zaznamenávají mnohdy až bolestné vývojové transformace. Tyto transformace znamenají přeměnu nových rysů, či vlastností dítěte, v tom co bylo, do podoby jiné, zcela nové. Můžeme to chápat i tak, že je to něco, co se předává z určité životní etapy, do etapy další a nabývá tak jiné podoby a významu.

4.1. Úmluva o právech dítěte

Období dětství získalo zvláštní pozornost až s nástupem moderní éry. A tak teprve 20. století, o kterém se poněkud nadneseně říká, že je stoletím dítěte, se stává dobou, ve

kteře se nosným tématem stávají definovaná práva dítěte a jeho potřeby. Úmluva o právech dítěte přinesla celou škálu nových aspektů do péče o dítě a přístupů k němu. Státy, které tento dokument deklarovaly, se zavazují k naprosté nepřipustnosti diskriminace, naopak se zavazují k prosazování toho nejlepšího v zájmu dítěte, respekt k jeho názoru, povinnost zabezpečit jeho přežití, vývoj a ochranu, jak ve zdraví, tak v ohrožení, v nemoci i postižení. Dítě má tudíž právo na všestranný, optimální vývoj a péči.

Úroveň praktického naplňování dětských práv se však v jednotlivých státech a oblastech světa liší (podle stupně jejich vyspělosti, vlivem náhlé změny situace, např. ozbrojeného konfliktu nebo přírodní katastrofy, apod.).

Úmluva o právech dítěte definuje dítě takto: „Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve“.

(in <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>)

Úmluva o právech dítěte (dále jen Úmluva) byla přijata Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 20. listopadu 1989. K dnešnímu dni Úmluvu ratifikovalo 193 zemí. Tento dokument má celkem 54 článků. ČSFR se v roce 1990 k Úmluvě připojuje, a to konkrétně 6. února 1991, je Úmluva ratifikována jako DOKUMENT NEJVYŠŠÍHO ŘÁDU, který je nad Ústavou. Tento dokument vychází z vrozené důstojnosti a rovných práv všech příslušníků lidského rodu. Vychází z prohlášení Všeobecné deklarace lidských práv a z úvahy, že dítě má být plně připraveno žít ve společnosti vlastním životem.

Tento dokument je velmi pečlivě formulován. Nezapomíná přihlídnout ke všem kulturním, náboženským, etnickým, politickým, ekonomickým a jiným odlišnostem, které jsou mezi jednotlivými státy, národy a národnostními skupinami. Jednotlivá práva jsou v ní koncipována tak, aby bylo zjevné, že tvoří celý komplex práv, která zajišťují optimální rozvoj všech možných osobnostních předpokladů dítěte. To, že jednotlivé státy tento dokument vzaly za své, se zavázaly k tomu, že je jejich povinností zařadit práva v ní obsažená do svých platných legislativních norem a dbát na jejich dodržování. To ovšem není jediná povinnost. Dále musí tyto státy pravidelně podávat Výboru pro práva dětí OSN podrobné zprávy o postupu implementace Úmluvy a následně je i obhájit a na základě závěrů je potřeba v jednotlivých státech sjednat eventuelně nápravu.

Úmluva o právech dítěte pokrývá 4 široké kategorie práv dětí:

- **Práva na život a přežití** – zahrnují právo na život, přiměřenou životní úroveň, bydlení, výživu, zdravotní péči atd.
- **Práva na osobní rozvoj** – zahrnují právo na vzdělání, svobodu myšlení a náboženství a přístup k informacím, ale také právo na hru a zábavu.
- **Práva na ochranu** – zahrnují právo na ochranu proti všem druhům krutosti, vykořisťování a zneužívání, svévolnému oddělení od rodiny, ale i právo na ochranu proti poškozování v systému trestního práva.
- **Participační práva dětí** – zahrnují právo dětí svobodně vyjádřit své názory a mít slovo v záležitostech ovlivňujících jejich život.

(in <http://www.unicef.cz/co-delame/kde-pusobime>)

Dále je zde uveden přehled důležitých mezinárodních dokumentů, které se týkají dětských práv, mezilidských vztahů aj., uveden je rok vzniku a jejich název:

1924 – Ženevská deklarace práv dítěte

1959 – Deklarace práv přijatá Spojenými národy

1986 – Evropská úmluva o výkonu práv dětí vyhlášena radou Evropy ve Štrasburku

1989 - Úmluva o právech dítěte přijatá Valným shromážděním OSN

1990 – Světová deklarace o přežití, ochraně a rozvoji dítěte přijatá na Světovém summitu o dětech v New Yorku

2000 – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojení dětí do ozbrojených konfliktů

2000 – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o obchodování s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii

2002 – Deklarace Akční plán Zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN o dětech v New Yorku

5. Shrnutí teoretické části:

Z výše uvedeného bychom mohli shrnout, že hodnoty by měly sloužit jako určitá pravidla, které bychom jako jedinci měli dodržovat, řídit se jimi a vychovávat k nim naše děti, protože naše budoucnost, jsou naše děti. Je tedy důležité klást na hodnoty zvláštní důraz, protože vedou ke stabilitě rodiny, rozvíjejí dítě, pomáhají se mu ve světě lépe orientovat. Podstatná je jednotnost názorů na výchovu a jednotný hodnotový systém

v samotné rodině. Důležité je, aby jak rodiče, tak vychovatelé byli nositeli těch „správných“ hodnot a aby tak mohly tyto hodnoty děti přirozeně pojmout za své. Rodič i učitel by se měl pro dítě stát kladným vzorem. Protože dítě se velmi často chová tak, jak mu to „ukazuje“ jeho okolí. Dítě se totiž s jednáním a chováním dospělého identifikuje.

Nezbytně nutné je, aby se vnitřní systém hodnot s tím co činíme, stal konzistentní. Člověk by toto měl dělat nejen pro svůj duševní klid, či vyrovnanost, ale rovněž i proto, aby se mohl bez falše a předstírání předstoupit před vlastní děti a říct si, že to co činím, dělám v duchu toho, o čem jsem přesvědčen, že je správné a nemusím se za své chování a jednání stydět, ani před sebou, ani před svými dětmi a věřím, že si mé děti vezmou ode mě jen to nejlepší. Stejně jako rodič má významné postavení v životě dítěte a jeho utváření vztahu k hodnotám učitel. Učitel, nebo vychovatel, může někdy suplovat rodiče. Stává se tak v případě, že dítě je s rodinou minimálně, funkce rodiny nesplňuje základní požadavky, nebo se jedná o rodinu nefunkční. Tím víc, by měl být učitel dítěti kladným vzorem. Dítě je jedinečná osobnost, stejně jako jeho dětství. Je to období zcela jedinečné a neopakovatelné. Dítě se svět snaží chápat svými momentálními možnostmi. Je tedy na nás, jak mu v jeho chápání pomůžeme. Dětství je potřeba chápat, ctít, respektovat. Řada zemí ratifikuje mezinárodní dokumenty, které se týkají dětských práv. Dítě je zkrátka potřeba milovat a dát mu jistotu ve svých vztazích.

B: Praktická část

ÚVOD

Základním pilířem teoretické části bylo studium odborné literatury. Práce se pokoušela shrnout teoretické poznatky z různých úhlů pohledu pedagogického, psychologického. Pokoušela se teoreticky vysvětlit pojmy, jako jsou hodnota, hodnotový systém, rodina, potřeby, výchova

Naopak v části praktické, se práce pokoušela zjistit, k jakým hodnotám vedou rodiče své děti a jaké hodnoty rodiče uplatňují ve vztahu k vlastní osobě a vlastním životním prioritám. Dále se pokoušela zjistit, co ovlivňuje rodiče ve vedení k hodnotám.

1. Cíl výzkumného šetření

Do výzkumného šetření byli zapojeni výhradně rodiče napříč celé České republiky, bez ohledu na věk, pohlaví, povolání, či sociální zařazení.

Diplomová práce je věnována hodnotovému systému, který zastávají rodiče. Cílem bylo zjistit:

- a. jak dokážou rodiče uchopit a vysvětlit pojem hodnoty
- b. jaké hodnoty uplatňují rodiče při výchově svých dětí
- c. jaké životní hodnoty zastávají rodiče dle svých vlastních priorit
- d. k jakým hodnotám byli rodičové vedeni jako děti

2. Hypotézy

Uvedli jsme, že cílem práce bylo zmapování, jaké hodnoty, či hodnotový systém jsou rodinám vlastní. Které hodnoty ve výchově dětí jejich rodiče uplatňují a zdali se v průběhu života člověka tyto hodnoty a jejich uspořádání mění. Ke splnění daného cíle, práce vycházela z těchto hypotéz:

1. Předpokládám, že každý rodič dokáže sestavit žebříček hodnot, který uplatňuje ve výchově svých dětí

2. Většina rodičů při výchově svých dětí uplatňuje model, který si s sebou nese z dětství
3. Většina rodičů vychovává své děti pocitově
4. Nejdůležitější životní hodnotou je hodnota zdraví

3. Metodologie

Praktická část byla vystavěna na výsledcích, které vyšly z dotazníkového šetření. „*Velmi frekventovanou metodou získávání dat v pedagogickém výzkumce dotazník. Gavora (2000) vymezuje dotazník jako způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.*“ (in Chráska, 2007) Metodou, která byla proto použita, byla metoda dotazníková. Dotazník byl jeden, obsahoval 13 otázek, které byly jak otevřené, tak uzavřené i polouzavřené a byl určen výhradně rodičům. Výhodou uzavřených otázek, bylo v podstatě zjednodušení vyhodnocování odpovědí. Nevýhodou byl fakt, že ostatní možné kvality osobních výpovědí neměly reálnou šanci se do již předem připravených odpovědí v dotazníku vměstnat. Co se týče otázek otevřených, tak ty nenavrhovaly respondentovi žádné hotové odpovědi. Měl tedy prostor se k danému problému vyjádřit. Nevýhodu takto zvolených otázek však můžeme spatřovat v její volnosti, která může způsobit problémy ve vyhodnocování. Proto bylo nutné jednotlivé odpovědi kategorizovat, aby se v nich dalo dobře orientovat. Výpovědní hodnota otevřených otázek však značně závisela na dovednosti a ochotě respondentů odpovídat. Ti byli osloveni formou elektronickou tedy e-mailem a na sociálních sítích. Dále byla část dotazníků rozdána rodičům v tištěné podobě. Dotazníková metoda byla zvolena z důvodu oslovit co nejvíce respondentů. Její nevýhodou je ovšem to, že nelze příliš ovlivnit návratnost dotazníků. Je možné, že menší návratnost může být ovlivněná i tím, že otázky v dotazníku kladené zasahují do soukromého života respondentů a tak se dá očekávat, že řadu respondentů odradí od jeho vyplnění. Otevřené otázky měly za úkol zjistit, subjektivní pocity a stanoviska respondentů k dané problematice hodnot a hodnotového systému, které se jich přímo dotýkaly. Otázky uzavřené zjišťují data a fakta a polouzavřené dávají respondentům možnost vyjádřit svůj názor, či doplnit nabízené možnosti.

Vyhodnocování dotazníků bylo prováděno čárkovací metodou, jejich výsledky byly postupně zaznamenávány do tabulek a grafů. Jednotlivé odpovědi byly zpracovány

formou porovnávání, třídění. Výsledky všech otázek byly okomentovány. Pro účely této práce nebyl použit žádný speciální program na tvorbu dotazníků, ani na závěrečné vyhodnocování výsledků. Všechny výpočty byly provedeny na počítači, kalkulačce i ručně.

4. Průběh šetření

Samotné šetření probíhalo v období od září do listopadu 2013. Bylo osloveno na 300 rodičů prostřednictvím emailu a sociálních sítí, kterým byl dotazník poslán v příloze jako dokument. Jednotlivci byli osloveni tak, že prostřednictvím e-mailu, či zprávy na sociální síti byli požádáni o vyplnění dotazníku s tím, za jakým účelem je k tomuto autorka žádá. Také, že budou dotazníky sloužit pouze k účelům diplomové práce a rovněž byla přislíbena anonymita.

Dále se do šetření zapojilo mateřské centrum z Prahy 18, kde byly dotazníky v počtu 20 ti kusů umístěny v herně a byly tak k dispozici rodičům navštěvující toto zařízení. Do šetření byly dále zapojeny 2 pražské Mateřské školy. Jedna se sídlem na Praze 4, druhá na Praze 10. V mateřských školách bylo rozdáno dohromady 40 dotazníků. V těchto institucích byl společně s dotazníky přenechán průvodní dopis, ve kterém autorka vysvětluje k jakému účelu, budou sloužit jejich odpovědi a opět zde byla zdůrazněna jejich anonymita.

Dohromady bylo tedy celkem osloveno elektronicky cca 300 rodičů, výsledek se bohužel nedá přesně uvést, jelikož každý z rodičů měl možnost a byl o to rovněž autorkou požádán, aby dotazník rozeslat mezi své známé. Dotazníků v tištěné formě bylo rozdáno 60ks.

Celkem tedy šetření zahrnuje výsledky ze **107 ks** vyplněných dotazníků, z toho bylo 78 kusů vyplněných formou elektronickou a 29 kusů v podobě tištěné. Do šetření se zapojilo 18 mužů – otců a 89 žen – matek.

V mateřských školách i centru byla autorka přijata kladně a s pochopením. Rodiče měli na návratnost dotazníků v mateřských školách a v mateřském centru vyměřený čas, 14 ti dní. Dotazníky vraceli rodiče přímo učitelkám do rukou. Poté byly dotazníky předány v jednom případě osobně, vyzvednutím přímo v mateřské škole. V případě druhém, byly dotazníky zaslány paní učitelkou poštou. Dotazníky z mateřského centra se bohužel nepodařilo dostat vyplněné zpátky z neznámého důvodu.

Dotazníky, které byly zaslány elektronicky, se vracely postupně po dobu dvou měsíců. Každému respondentovi bylo zpětně znova poděkováno, prostřednictvím zprávy, že se šetření účastnil. Autorce se dostalo rovněž různých především kladných reakcí v průběhu šetření a to, prostřednictvím zpráv. Řada rodičů autorku požádalo, aby mohli být s výsledky šetření seznámeni, nebo aby si mohli výslednou diplomovou práci přečíst. Autorka se ovšem setkala i s reakcemi typu, že otázky byly příliš těžké a nevěděli si s nimi rady. Výhodou byla proto zpětná komunikace a výměna názorů prostřednictvím emailu, či zprávy na sociální síti a respondenti byli případné nejasnosti vysvětleny, ale nedošlo k nepochopení některých otázek.

Průběh šetření lze tedy shrnout autorkou velmi kladně.

4.1. Dotazníky pro rodiče

Celkem šetření zahrnuje výsledky ze 107 ks vyplněných dotazníků. Z nichž bylo 78 kusů elektronických a 29 kusů dotazníků tištěných. Do šetření se zapojilo 18 mužů – otců a 89 žen – matek. Nabízené hodnoty v otázce číslo 7, byly použity z knihy Eyrových: Jak naučit děti hodnotám. Byly použity pro citlivý výběr hodnot těmito autory, kteří sami vychovávají 11 dětí. Rodiče tak mohli sestavit žebříček hodnot, který se tak přímo dotýká dětí. Hodnoty v otázce č. 8 byly částečně použity od Baláka (bývalý student pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze), jehož diplomová práce se rovněž věnovala hodnotám. Tyto hodnoty byly použity z důvodu větší použitelnosti pro život dospělých, než tomu bylo u autorů Eyrových.

5. Shrnutí výsledků výzkumného šetření

5.1. Vyhodnocení dotazníku

Otázka č.1: Uvedte Váš věk

Tato otázka sloužila jako informace k tomu, abychom zjistili údaj o jednotlivém stáří rodičů.

Tabulka č. 1: znázornění věku u žen

20-29 let	13x
30-39 let	49x
40-49 let	8x
50-59 let	15x
60-69 let	3x
70-79 let	1x

Tabulka č. 2: znázornění věku u mužů

20-29 let	2x
30-39 let	12x
40-49 let	3x
50-59 let	1x

Vyhodnocení otázky č. 1

Věkové rozložení respondentů bylo velice široké. Odpovídali rodiče jak mladí, středního věku, tak rodiče, kteří s velkou pravděpodobností byli zároveň prarodiči. Tyto informace dotazník nezjišťoval. Věkové rozmezí totiž přináší do práce jistý element a důvod k zamyšlení. Zdali starší rodiče, kteří mají již děti odrostlejšího věku, či snad již dospělé, popisovali hodnotový žebříček hodnot s odstupem času, nebo se skutečně vrátili v myšlenkách zpět do doby dětství jejich dětí a odpovědi hledali tam. Tuto skutečnost však dotazník nezjišťovat. Navíc je tento fakt poměrně složitě relevantně ohodnotit.

Otázka č. 2: uveďte počet dětí

Rovněž informativní otázka, která chtěla zmapovat, kolik dětí mají rodiny, kde probíhalo šetření

Tabulka č. 3: znázornění počtu dětí v domácnosti u žen

1 dítě	37x
2 děti	38x
3 děti	12x
4 děti	2x

Tabulka č. 4: znázornění počtu dětí v domácnosti u mužů

1 dítě	9x
2 děti	8x
3 děti	1x

Vyhodnocení otázky č. 2 - ženy

Nejčastější kategorií byly matky, které mají děti dvě, těch bylo dohromady 38. Ovšem ženy, které uvedly, že mají dítě jedno, bylo jen o jednu méně, čili 37. Zastoupení tří dětí v rodině uvedlo 12 žen a čtyř dětí uvedly ženy dvě.

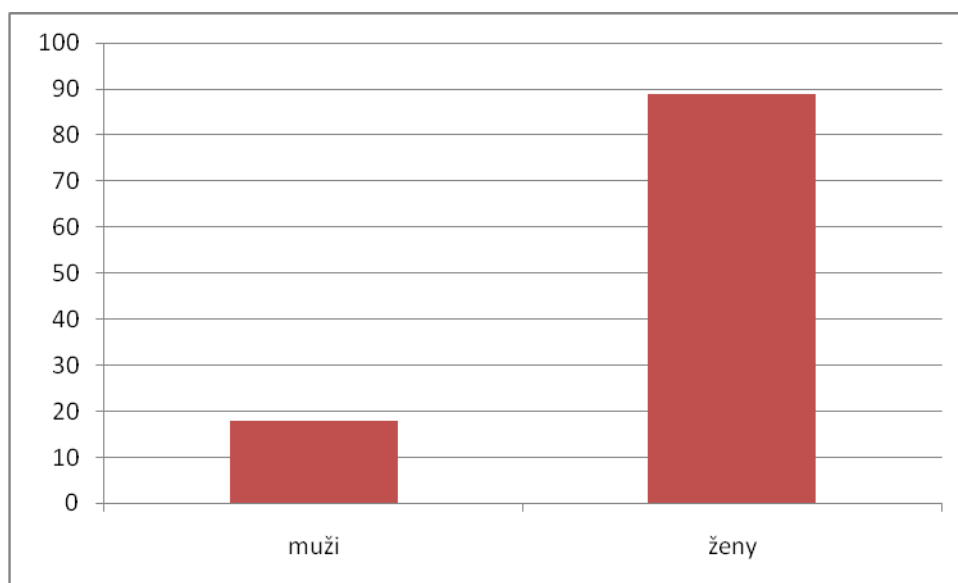
Vyhodnocení otázky č. 2 – muži

Nejčastěji se u mužů objevovalo dítě jedno a to u devíti dotázaných mužů. Že má děti dvě, uvedlo osm dotázaných a tři děti měl jeden dotázaný respondent.

Otázka č. 3: uveďte, zde jste muž, či žena

Otázka chtěla rozlišit, zda dotazník vyplňoval otec, či matka

Graf č. 1. : znázornění účasti na šetření muži X ženy

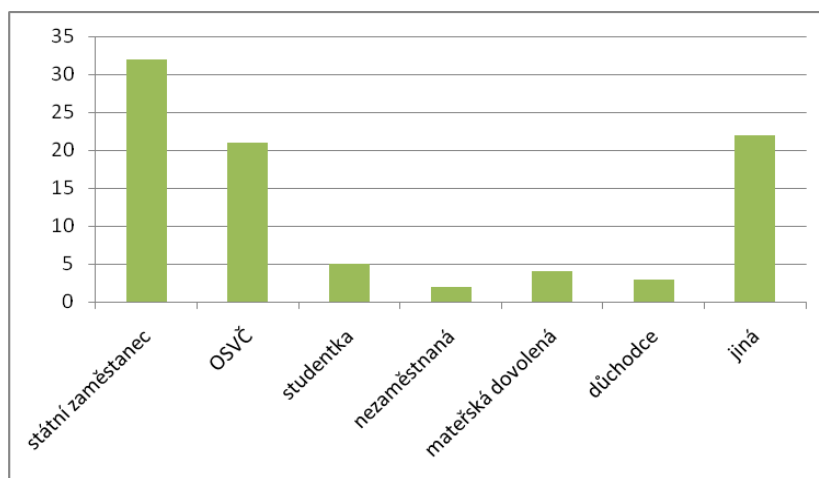
Vyhodnocení otázky č. 3

Tento graf nám jasně vyjadřuje to, že větší zájem o vyplňování dotazníku měly více ženy než muži. V celkovém součtu se šetření zúčastnilo 89 žen a 18 mužů. Jestli byli v mateřských školách osloveni k vyplnění dotazníku spíše ženy, než muži o tom nejsou informace. Ovšem můžeme tedy předpokládat, že do mateřských škol chodí pro své děti více matky, než otcové. Respondenty, kteří byli osloveni elektronicky, lze rozdělit na polovinu, polovina dotázaných byly ženy a polovina muži. Přesná čísla, ale jak již bylo uvedeno, nejsou k dispozici, protože byli respondenti požádáni, aby dotazník přeposlali mezi své známé.

Otázka č. 4: uveďte Vaši profesi

Otázka mapovala sociální postavení rodiče

Graf č. 2. : znázornění profese u žen

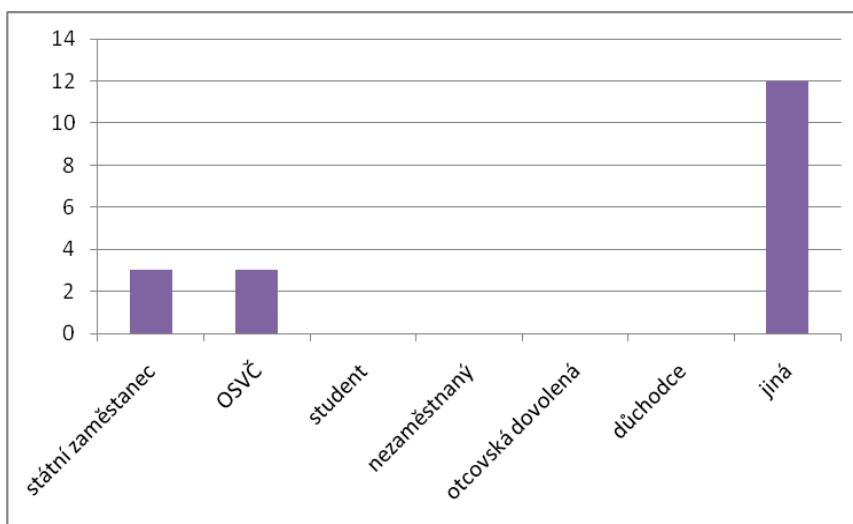

- a) Státní zaměstnanec 32x
- b) OSVČ 21
- c) Studentka 5x
- d) Nezaměstnaná 2x
- e) Mateřská dovolená 4x
- f) Důchodce 3x
- g) Jiná – 22x – 1x žena v domácnosti, 21x zaměstnanec

Vyhodnocení otázky č. 4 ženy

Nejčastěji se šetření zúčastnily matky zaměstnané, pracující nejčastěji ve státní správě, dále pak uváděly ženy jiná zaměstnání, dále se umístila jako častá profese OSVČ.

Graf č. 3. : znázornění profese u mužů:

- a) Státní zaměstnanec – 3
- b) OSVČ 3
- c) Nezaměstnaný – 0
- d) Otcovská dovolená – 0
- e) Důchodce – 0
- f) Jiná – 12 – 12x zaměstnanec

Vyhodnocení otázky č. 4 muži

Žádný z mužů nevedl, že by pobíral otcovskou dovolenou, naopak všichni muži byli zaměstnanci, nejčastěji uváděly jinou profesi, jako například zaměstnanec ve firmě. Rovněž žádný muž nestudoval, ani nebyl nezaměstnaný.

Otázka č. 5: uveďte Váš typ domácnosti

Otázka chtěla zjistit, v jaké domácnosti šetření probíhalo

Tabulka č. 5.: znázornění typu domácnosti u žen

A – vdaná s dětmi	63x
B – svobodný pár s dětmi	14x
C – matka samoživitelka	9x
D – rozvedená	2x
E – vdova	1x

Vyhodnocení otázky č. 5 ženy

Většina dotázaných žen, celkem 63 žije ve svazku manželském. Pouze dvě ženy uvedly, že jsou rozvedené, jedna žena je vdova. Devět žen uvedlo, že jsou matkami samoživitelkami. Poslední skupinu tvořilo svobodné páry s dětmi, těch bylo dohromady 14. Tento fakt nasvědčuje tomu, že je stále dost rodin, kde partneři uzavřeli manželství.

Tabulka č. 6. : znázornění typu domácnosti u mužů

A – ženatý s dětmi	12x
B – svobodný pár s dětmi	4x
C – otec samoživitel	0
D – rozvedený, děti ve střídavé péči	1x
E – rozvedený děti dospělé	1x

Vyhodnocení otázky č. 5 muži

I u mužů se ukázalo, že většina z nich žije ve svazku manželském. Třetina dotázaných tvoří svobodné páry s dětmi a dva tazatelé uvedli, že jsou rozvedení, z nichž jeden má děti již dospělé, druhý má děti ve střídavé péči s matkou dítěte. I zde se nám ukázalo, že je více manželských dvojic, než těch svobodných.

Otázka č. 6: uveďte, co si představíte pod pojmem hodnota – ženy

Otázkou chtěla autorka zjistit, jak si jednotliví rodiče představují tento abstraktní pojem a co pro ně znamená. Jelikož na tuto otázku bylo zodpovězeno u většiny respondentů, rozhodla se autorka všechny tyto odpovědi uvést, avšak pro jejich přehlednost, byly rozděleny podle těchto kategorií:

1. hodnoty výkonu, 2. hodnoty, prožitku, 3. hodnoty postoje, které byly uvedeny v kapitole první této diplomové práce, navíc byla přidána kategorie **4. hodnot ekonomických**, jelikož tyto hodnoty lze jen těžko umístit do tří předchozích.

a) Hodnoty výkonu:

b) Hodnoty prožitku

- Láska, empatie, úcta
- Rodina, láska, zdraví, přátelství, čas, životní, pocitové, sociální jistoty, lidé, příroda, život, žití
- Naplnění života
- Úplná rodina, vzájemná úcta a tolerance
- Zdraví, rodina
- Cokoliv, co je pro nás potřebné, důležité a užitečné. Hodnotu nelze specifikovat individuálně. (zdraví, láska, štěstí, radost, přátelství
- Děti, láska
- Pro mě je teď momentálně největší hodnota, hodnota zážitků s mou rodinou, i když jsou ty zážitky negativní – ze všeho si něco odnese a vzpomínky nám nikdy nikdo nevezme. A není nic hezčího, než když dítě řekne: „Mami, vzpomínáš, jak jsme byli všichni tam a tam a dělali to a to...“ ☺
- Rodina
- Rodinu rodinné zázemí
- Zdraví, zdravá rodina
- Hodnota je pro mě zdraví, rodina, přátelé, které se penězi koupit nedají.
- Rodina, jednat dle svého přesvědčení a svědomí
- Zdraví, spokojenost, životní jistota.
- Úcta, poctivost, pravdomluvnost, láska, nesobeckost
- Rodina, láska, zdraví
- Pro mě to slovo představuje celý můj život a život mé rodiny. Je to něco, co se nedá změřit ani nic jiného

c) Hodnoty postoje

- Něco na čem mi záleží, co je důležitého můj život

- Vnitřní, ale i společenský soubor určitých norem, dle kterého se člověk/společnost chová
- Hodnota je to, čím se řídíme a podle čeho se v našem životě rozhodujeme
- Hodnota je něco, čeho si vážím
- Osobní přesvědčení, názory, např. rodina, přátelství, láska, víra
- Duševní hodnota člověka
- Hodnota našeho člověčího života je závislá na hodnotách, které jsou v nás.“ (K. Čapek) – hodnotou je to, čeho si jednotlivci či skupiny na člověku váží – lidské hodnoty.
- Životní priorita
- To, co považuji za důležité v povaze a životě
- Ctnost
- Důležitost
- Něco, čeho si vážím, oceňuji to jako dobré (správné), vědomím hodnot lidí řídí své chování, orientují se podle toho, co je pro ně kladnou hodnotou
- Napadne mě žebříček hodnot – systém, podle kterého žiju, žijeme
- Představím si buď vlastnosti dané osobnosti člověka, nebo získané např. výchovou, vlivem okolí nebo životními zlomy
- Význam, důležitost, kvalita, v lidském životě něco neuchopitelného co v dnešní době společnost postrádá
- Životní hodnota
- životní priority, postoje - co je pro mě v jaké míře důležité, hodnoty odrážejí
- může být i v člověku
- Něco co dává životu správný směr
- Spoustu věcí:-) ale v souvislosti s rodinou je to, co můžeme dětem předat do života.
- Hodnotu vnímám jako element, který pro mě něco znamená
- Pomoc, úcta, pochopení, nesobeckost, spolehlivost.
- důležitost, velká váha, nepřekonatelnost
- Soubor nějakých rysů, podle kterých se řídíme v životě.
- to, čím se řídí mé volby a rozhodování při řešení životních situací
- Životní postoj, něco v co věřím a podle čeho jednám.
- Priorita
- Morální hodnocení...osobní záležitost závislá na zkušenostech, výchově a vrozených dispozicích
- Něco, co má pro mě velký význam. Je to něco, na co kladu ve svém životě význam,

čeho si cením a uchovávám a řídím se podle toho

- Něco, co má trvalou platnost a za čím si člověk stojí
- Hodnoty jsou věci, které jsou pro nás důležité, abychom si mohli vážít sami sebe. Jsou to hodnoty, za kterými jdeme a řadíme si je do stupnice důležitosti. Jsou to hodnoty, kterých si nejvíce ceníme, kterých se držíme a v životě aplikujeme.
- abstraktní pojem, to, co má pro člověka význam, cenu
- Souhrn činností, které vedou k vnitřnímu naplnění a uspokojení něco k čemu směřuji, podle čeho se chovám a jednám, podle nich hodnotím, bilancuji
- Životní hodnota je nastavení priorit každého jedince. Pro někoho je to rodina, pro jiného kariéra a tak dále.
- Důležitost
- Lidský život
- To, podle čeho se v životě rozhoduji a řídím, co je pro mě důležité ve vztahu k druhým lidem a k sobě samé.
- něco, co je pro nás vodítkem, určitým cílem při výchově a vzdělávání dětí. Něco, co je ve společnosti oceňováno a co přináší jedinci i skupině prosperitu a prospěch.
- Co potřebuji, chci a dosáhnu.
- Něco, o co se může člověk opřít, má-li před sebou zásadní rozhodnutí.
- něco co mohu ocenit mentálně, pocitově
- To, co je pro člověka důležité.
- Subjektivní vyjádření, jakési „měřidlo“ toho co si vážím a za co jsem ochotná bojovat či něco obětovat
- Něco významného pro život, něco důležitého, cenného pro život
- Smysl něčeho.
- V běžném životě musí člověk neustále hodnotit a vybírat, a i když neví, co je dokonale dobré. Při výchově dětí dáváme přednost kladným hodnotám a záporné dáváme do pozadí, i když je nutné dítě seznámit i se zápornými hodnotami
- Co je pro mě důležité, čím se mohu řídit ve svém životě, s čistým štítem = s věkem určité hodnoty rapidně mění svoji hierarchii

d) Hodnoty ekonomické

- může být hodnota (cena) výrobků
- Peníze

- finanční hodnota
- finance
- množstevní jednotka
- Něco hodnotného cenného
- Kvalita
- Cena
- napadá mě hodnota peněz, měřítko dnešní doby
- Hodnota věcí
- něco co se dá vyjádřit finančně
- Cena

Vyhodnocení otázky č. 6 ženy

Odpovědi jsou natolik osobité a zajímavé, že je zde autorka zařadila všechny, avšak roztřídila je podle určitých kategorií. Ženy nejčastěji v hodnotách rozkrývají stránku postojovou. Že jsou hodnoty něčím velmi důležitým, něčím, čím se v životě řídí a co jim udává směr. Druhá nejčastěji citovaná kategorie, byla ta prožitková. Tím byly nejčastěji zážitky s rodinou, ale i cenění si vlastního zdraví a vlastní osoby. Menší část spatřuje hodnoty v materiální stránce, chceme li v pojetí ekonomickém. Synonymum hodnoty je cena, či peníze, nebo něco materiálního. Hodnoty výkonu nevedla žádná z dotázaných žen.

Můžeme říct, že se v každé odpovědi odráží osobní postoj, pocit a názor k dané problematice. Je vidět, jak si mnohé dotázané daly nad svými odpověďmi záležet. Tím ovšem není myšleno to, že nad krátkou odpovědí člověk nepřemýšlel a nevěnoval jí svoji pozornost. Všech odpovědí si autorka velice cení a váží si jich. Můžeme proto usuzovat, že dané problematice respondenti rozumí a mnozí jsou s ní ztotožnění.

Otázka č. 6: uveďte, co si představíte pod pojmem hodnota – muži

I muži odpověděli na tuto otázku téměř všichni, proto budou jejich odpovědi uvedeny také. Rovněž tyto odpovědi, stejně jako u žen budou rozděleny do stejných čtyř kategorií:

1. hodnoty výkonu, 2. hodnoty, prožitku, 3. hodnoty postoje, 4. hodnoty ekonomické

a) Hodnoty výkonu

b) Hodnoty prožitku

- Rodina
- zdravá rodina
- Lásky, zdraví

c) Hodnoty postoje

- To co člověka dělá člověkem
- Součástí hodnotově normativního systému osobnosti, která v sobě odráží pevné, ucelené, racionalizované, emočně silné podpořené priority, které se následně promítají do postojů, chování, jednání jedince
- Váha
- Užitek, důležitost
- Pojem nebo skutečnost, které jedinec či skupina přisuzuje důležitost a která zásadním způsobem ovlivňuje jeho/její rozhodovací procesy
- v pojetí filozofickém něco, čemu přikládám význam, co určuje můj způsob života, determinuje moji aktivitu, abych této hodnoty dosáhl
- Preference
- zajímavá filozofická otázka, je to údaj vzniklý objektivním/subjektivním posouzením hmotné/nehmotné podstaty a je vyjádřený v určitých měřitelných/neměřitelných jednotkách. Je vyjádřen komparativně ve vztahu k obecně přijímaným jednotkám reálným, např. měna, kusy, či imaginárním jakými jsou abstraktní termíny mnoho, velmi, nezvykle mnoho, vůbec. Velmi individuální povahy.
- záleží, v jakém kontextu. Obecně jako něco, co má pro mě smysl, co mě naplňuje, co mi přináší uspokojení a dobrý pocit
- Důležitost všeho v životě člověka
- společensky uznávaná norma, která by se též dala definovat cenou nebo významem
- Že je člověk poctivý, má tak nějakou hodnotu, pravdomluvnost

d) Hodnoty ekonomické

- Ocenění všeobecně. Pro vlastnosti, věci, měny, výsledky apod.

- Relativní vlastnost určité komodity, služby, kterou ji přisuzuje každý jedinec individuálně
- peníze

Vyhodnocení otázky č. 6 muži

Rovněž odpovědi mužů, zde byly uvedeny všechny, jelikož si jistě zaslouží, aby zde byly publikovány pro svou jedinečnost a svůj přínos této práci. I tady lze na těchto odpovědích vysledovat zájem o danou problematiku. Nejčastěji muži uváděli hodnoty, které spadají pod kategorii hodnot postojových. Hodnoty prožitku a hodnoty, které vystihují její ekonomickou stránku, uvedl stejný počet dotázaných. Stejně jako u žen, ani jeden muž neuvedl hodnoty v kategorii výkonu.

Otázka č. 7: sestavte žebříček hodnot, který uplatňujete při výchově Vašich dětí – ženy

Otázkou se autorka chtěla dozvědět, jaký žebříček hodnot uplatňují rodiče při výchově svých dětí. I tyto následující hodnoty nejprve rozdělíme do určitých kategorií. Pro potřeby diplomové práce, však nebudou kategorie podepřeny odbornou literaturou, nýbrž se autorka se pokusila o vlastní kategorizaci hodnot. Uvádí tak proto, jelikož se v odborné literatuře nedopátrala odpovídající kategorizace pro následný žebříček hodnot.

(vysvětlení bodového ohodnocení – první číslice před lomítkem zaznamenává pořadí v žebříčku hodnot, druhá číslice zaznamenává počet, kolikrát se na dané pozici hodnota umístila)

1. Hodnoty výkonu

Hodnotu **výkonnost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/0, 2/0, 3/0, 4/0, 5/1, 6/0, 7/5, 8/4, 9/4, 10/75

Celkem hodnota získala 1243 bodů – tj. celkově **10. příčka**

Hodnotu **spolehlivost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/5, 2/6, 3/11, 4/17, 5/8, 6/13, 7/8, 8/8, 9/11, 10/2

Celkem hodnota získala 475 bodů – tj. celkově **5. příčka**

2. Hodnoty morální

Hodnotu **poctivost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/16, 2/22, 3/15, 4/14, 5/6, 6/10, 7/3, 8/3, 9/0, 10/0

Celkem hodnota získala 296 bodů - tj. celkově **2. příčka**

Hodnotu **pravdomluvnost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/8, 2/14, 3/17, 4/11, 5/17, 6/9, 7/3, 8/6, 9/4, 10/0

Celkem hodnota získala 375 bodů – tj. celkově **3. příčka**

Hodnotu **úcta** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/2, 2/14, 3/16, 4/14, 5/13, 6/15, 7/4, 8/9, 9/1, 10/1

Celkem hodnota získala 408 bodů – tj. celkově **4. příčka**

Hodnotu **nesobeckost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/2, 2/11, 3/6, 4/10, 5/12, 6/17, 7/13, 8/8, 9/9, 10/1

Celkem hodnota získala 490 bodů – tj. celkově **6. příčka**

3. Hodnoty postoje

Hodnotu **odvahu** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/0, 2/3, 3/1, 4/2, 5/7, 6/6, 7/10, 8/17, 9/37, 10/6

Celkem hodnota získala 687 bodů – tj. celkově **9. příčka**

Hodnotu **samostatnost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/3, 2/5, 3/12, 4/5, 5/9, 6/9, 7/23, 8/13, 9/8, 10/2

Celkem hodnota získala 525 bodů – tj. celkově – **7. příčka**

Hodnotu **láska** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/52, 2/10, 3/6, 4/8, 5/7, 6/4, 7/2, 8/0, 9/0, 10/0

Celkem hodnota získala 195 bodů – tj. celkově **1. příčka**

Hodnotu **vřídnost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/1, 2/4, 3/5, 4/8, 5/9, 6/6, 7/18, 8/21, 9/15, 10/2

Celkem hodnota získala 586 bodů – tj. celkově **8. příčka**

Přehledné znázornění žebříčku hodnot:

Na **1. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **láska**

Na **2. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **poctivost**

Na **3. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **pravdomluvnost**

Na **4. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **úcta**

Na **5. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **spolehlivost**

Na **6. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **nesobeckost**

Na **7. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **samostatnost**

Na **8. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **vlídnost**

Na **9. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **odvaha**

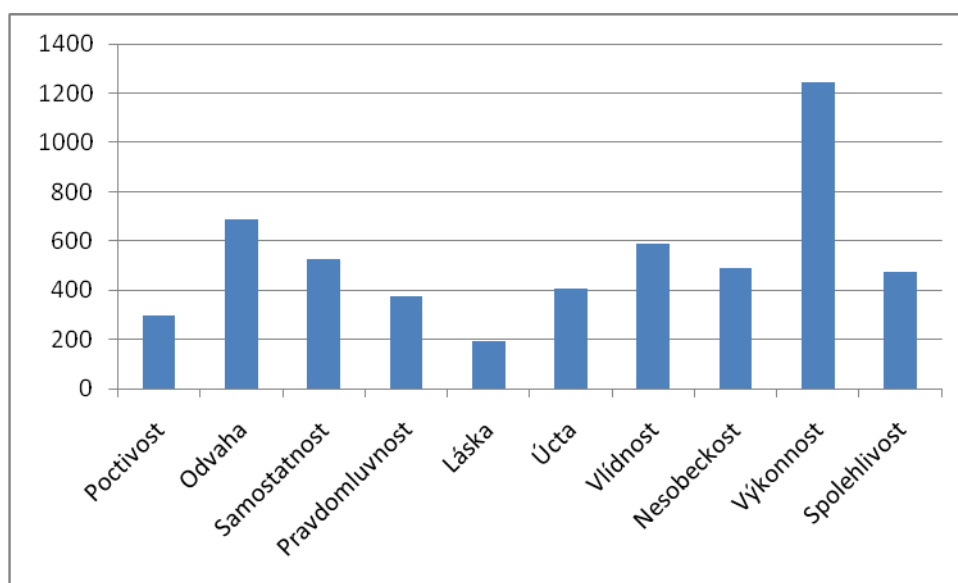
Na **10. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **výkonnost**

Tabulka č.7 : znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 7 u žen

(čím menší je počet bodů, tím je hodnota v žebříčku na předních místech, nejvyšší možný počet bodů – znamená poslední místo v žebříčku hodnot)

Poctivost	296
Odvaha	687
Samostatnost	525
Pravdomluvnost	375
Láska	195
Úcta	408
Vlídnost	586
Nesobeckost	490
Výkonnost	1243
Spolehlivost	475

Graf č.4.: Znárodnění počtu bodů jednotlivých hodnot u otázky č. 7 u žen

Vyhodnocení otázky č. 7 ženy

Ženy vnímají nejsilněji hodnotu lásky ve výchově svých dětí. Ta se dostala na první místo v žebříčku celkem 52x. Žádná jiná hodnota nedosáhla tak vysokého počtu umístění na prvním místě. Hodnoty poctivost a pravdomlupnost, které mají k sobě velice blízko se umístily v žebříčku žen hned za sebou na druhém a třetím místě. Ve středu žebříčku se u žen objevily hodnoty úcta, spolehlivost a nesobeckost. Na samém konci žebříčku, ženy nejčastěji umístily hodnotu výkonnost a to rovnou 75x.

Otázka č. 7: sestavte žebříček hodnot, který uplatňujete při výchově Vašich dětí – muži

I mužům byly hodnoty rozděleny do stejných kategorií, jako ženám.

(vysvětlení bodového ohodnocení – první číslice před lomítkem zaznamenává pořadí v žebříčku hodnot, druhá číslice zaznamenává počet, kolikrát se na dané pozici hodnota umístila)

1. Hodnoty výkonu

Hodnotu **výkonnost** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/0, 3/0, 4/0, 5/1, 6/2, 7/1, 8/1, 9/3, 10/10

Celkem hodnota získala 159 bodů – tj. celkově **10. příčka**

Hodnotu **spolehlivost** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/1, 2/1, 3/0, 4/1, 5/5, 6/0, 7/2, 8/5, 9/2, 10/1

Celkem hodnota získala 114 bodů – tj. celkově **8. příčka**

2. Hodnoty morálky

Hodnotu **poctivost** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/6, 2/5, 3/2, 4/1, 5/0, 6/1, 7/2, 8/1, 9/0, 10/0

Celkem hodnota získala 54 bodů – tj. celkově **1. příčka**

Hodnotu **pravdomluvnost** bodovali muži následovně:(pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/2, 2/3, 3/1, 4/0, 5/5, 6/2, 7/1, 8/2, 9/0, 10/1

Celkem hodnota získala 81 bodů – tj. celkově **4. příčka**

Hodnotu **úcta** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/1, 2/5, 3/5, 4/5, 5/0, 6/1, 7/1, 8/0, 9/0, 10/0

Celkem hodnota získala 58 bodů – tj. celkově **2. příčka**

Hodnotu **nesobeckost** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/2, 3/2, 4/2, 5/3, 6/1, 7/5, 8/0, 9/1, 10/2

Celkem hodnota získala 103 bodů – tj. celkově **6. příčka**

3. Hodnoty postoje

Hodnotu **odvaha** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/0, 3/0, 4/0, 5/1, 6/1, 7/2, 8/3, 9/9, 10/2

Celkem hodnota získala 150 bodů – tj. celkově **9. příčka**

Hodnotu **samostatnost** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/1, 3/2, 4/3, 5/1, 6/7, 7/2, 8/0, 9/1, 10/1

Celkem hodnota získala 100 bodů – tj. celkově **5. příčka**

Hodnotu **láska** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/1, 2/5, 3/5, 4/5, 5/0, 6/1, 7/1, 8/0, 9/0, 10/0

Celkem hodnota získala 59 bodů – tj. celkově **3. příčka**

Hodnotu **vlídnost** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/0, 3/0, 4/5, 5/2, 6/3, 7/2, 8/5, 9/0, 10/1

Celkem hodnota získala 112 bodů – tj. celkově **7. příčka**

Na **1. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **poctivost**

Na **2. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **úcta**

Na **3. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **láska**

Na **4. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **pravdomluvnost**

Na **5. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **samostatnost**

Na **6. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **nesobeckost**

Na **7. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **vlídnost**

Na **8. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **spolehlivost**

Na **9. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **odvaha**

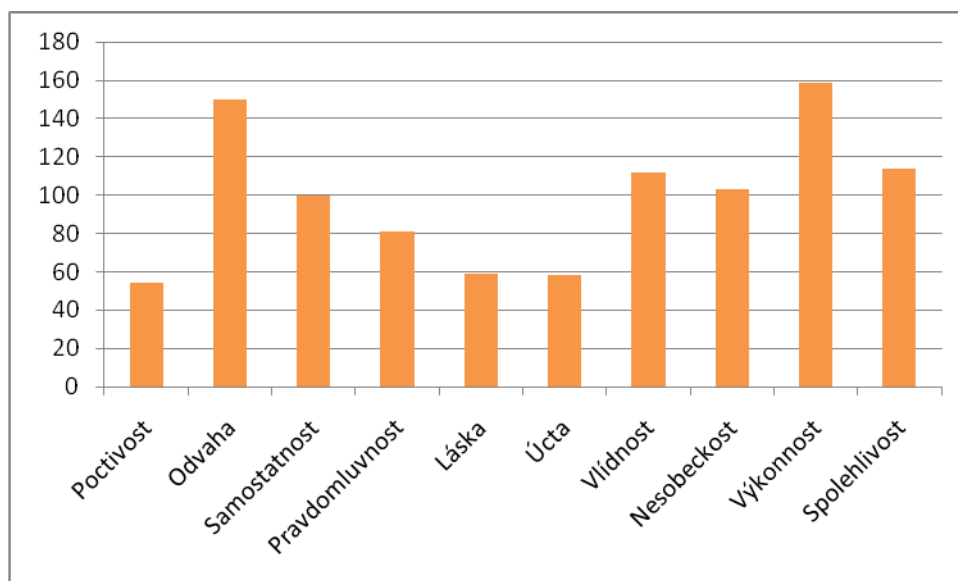
Na **10. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **výkonnost**

Tabulka č. 8: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 7 u mužů

(čím menší je počet bodů, tím je hodnota v žebříčku na předních místech, nejvyšší možný počet bodů – znamená poslední místo v žebříčku hodnot)

Poctivost	54
Odvaha	150
Samostatnost	100
Pravdomluvnost	81
Láska	59
Úcta	58
Vlídnost	112
Nesobeckost	103
Výkonnost	159
Spolehlivost	114

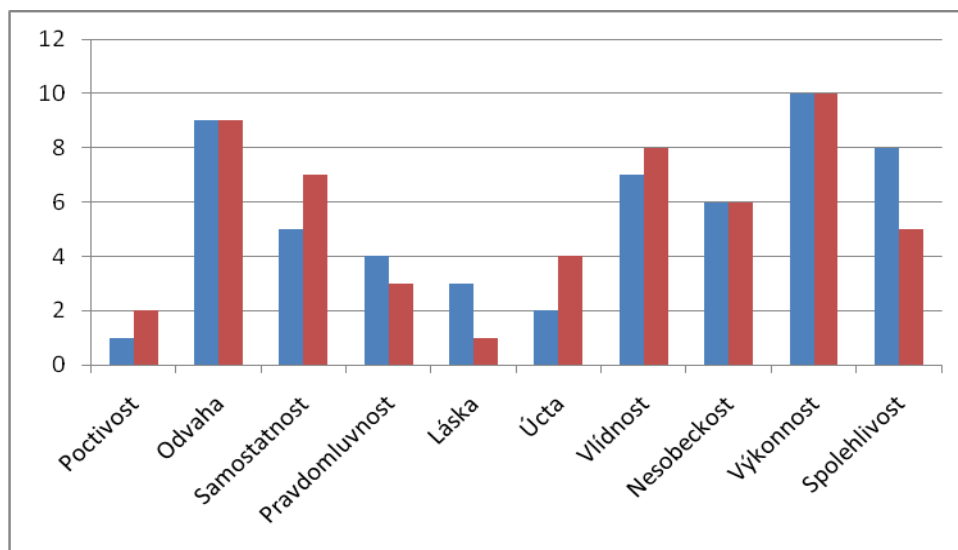
Graf č. 5 : Znáznornění počtu bodů jednotlivých hodnot u otázky č. 7 u mužů

Vyhodnocení otázky č. 7 muži

Na prvním místě se u mužů objevuje hodnota poctivost, ovšem hodnoty, které jsou na druhém a třetím místě, totiž úcta a láska, obdržely velice podobný počet bodů. Dokonce láska a úcta byly hodnotami nejvyrovnanějšími. Láska byla u mužů nejčastěji na prvním místě a to 8x, ovšem celkově se dostala na příčku třetí, protože byla rovněž často hodnocena na pozici třetí. Ve střední části žebříčku jsou hodnoty jako pravdomluvnost, samostatnost a nesobeckost. Výkonnost je hodnotou v žebříčku na posledním místě, tu muži umístili na poslední pozici celkem 10x, před odvahou a spolehlivostí.

Graf č.6. : znázornění porovnání žebříčku hodnot pro výchovu dětí žen (červené sloupce) a mužů (modré sloupce)

Když bychom měli srovnat řebříček hodnot mužů a žen, docházíme k závěru, že jsou si podobné. Ve třech hodnotách se v žebříčku shodují. Shodují se u hodnot: odvaha, nesobeckost, výkonnost. U ostatních hodnot je to poměrně vyrovnané. Na prvních třech příčkách, kdy muži uvedli na prvním místě hodnotu poctivost, ženy uvedli tuto hodnotu na druhém místě. Ženy na prvním místě uvádí hodnotu láska, muži dali tuto hodnotu na třetí místo, naopak ženy jako třetí hodnotu uvádí hodnotu pravdomlupnost. Hodnotu úcta uvádí muži na druhé místo žebříčku, ženy udávají této hodnotě místo čtvrté.

Otázka č. 8: sestavte žebříček hodnot dle Vašich osobních zájmů a priorit

Tato otázka zjišťovala osobní hodnoty dle osobních priorit respondentů, hodnoty jsou seřazeny do kategorií, které jsou uvedeny v teoretické části diplomové práce v kapitole první. Tuto klasifikaci práce přebírá od Prudkého (2009)

(vysvětlení bodového ohodnocení – první číslice před lomítkem zaznamenává pořadí v žebříčku hodnot, druhá číslice zaznamenává počet, kolikrát se na dané pozici hodnota umístila)

1. Hodnoty jako obecné cíle

Hodnotu **zdraví** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/53, 2/23, 3/8, 4/3, 5/8, 6-10/0

Celkem hodnota získala 163 bodů – tj. celkově **1. příčka**

Hodnotu **láska a věrnost** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1 /4, 2/16, 3/54, 4/12, 5/1, 6/2, 7-10/0

Celkem hodnota získala 263 bodů – tj. celkově **3. příčka**

Hodnotu **rodina** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/27, 2/49, 3/13, 4-10/0

Celkem hodnota získala 164 bodů – tj. celkově **2. příčka**

2. Hodnoty jako prostředky

Hodnotu **osobní kariérní růst, vzdělání** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1-30, 4/11, 5/21, 6/10, 7/16, 8/14, 9/12, 10/5

Celkem hodnota získala 591 bodů - tj. celkově **6. příčka**

Hodnotu **dostatek peněz a životní jistoty** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/0, 2/0, 3/4, 4/13, 5/15, 6/21, 7/13, 8/8, 9/10, 10/5

Celkem hodnota získala 560 bodů – tj. celkově **5. příčka**

Hodnotu **pomoc druhým – rodině, či společnosti** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/1, 2/1, 3/6, 4/37, 5/19, 6/10, 7/7, 8/5, 9/3, 10/0

Celkem hodnota získala 440 bodů – tj. celkově **4. příčka**

3. Hodnoty jako to, kvůli čemu stojí za to usilovat o nějaký objekt

Hodnotu **užívat si života** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/0, 2/1, 3/1, 4/2, 5/9, 6/12, 7/18, 8/18, 9/25, 10/3

Celkem hodnota získala 655 bodů - tj. celkově **8. příčka**

Hodnotu **koníčky, sport, kultura** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1/0, 2/0, 3/1, 4/6, 5/13, 6/18, 7/20, 8/19, 9/11, 10/1

Celkem hodnota získala 601 bodů – tj. celkově **7. příčka**

4. Hodnoty jako kritéria

Hodnotu **víra v Boha** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1 /4, 2/0, 3/1, 4/1, 5/2, 6/2, 7/1, 8/5, 9/6, 10/67

Celkem hodnota získala 804 bodů – tj. celkově **10. příčka**

Hodnotu **péče o životní prostředí** bodovaly ženy následovně: (pořadí v žebříčku/počet žen)

1-3/0, 4/3, 5/7, 6/12, 7/16, 8/22, 9/21, 10/8

Celkem hodnota získala 676 bodů – tj. celkově **9. příčka**

Na **1. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **zdraví**

Na **2. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **rodina**

Na **3. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **láska a věrnost**

Na **4. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **pomoc druhým – rodině či společnosti**

Na **5. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **dostatek peněz a životní jistoty**

Na **6. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **osobní kariérní růst, vzdělání**

Na **7. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **koníčky – sport, kultura, aj.**

Na **8. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **užívat si života**

Na **9. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **péče o životní prostředí**

Na **10. místě** v žebříčku žen se umístila hodnota **víra v Boha**

Tabulka č. 9: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 8 u žen

Zdraví	163
Láska a věrnost	263
Rodina	164
Péče o životní prostředí	676
Osobní kariérní růst, vzdělání	591
Užívat si života	655
Víra v Boha	804
Dostatek peněz a životní jistoty	560
Koníčky – sport, kultura, aj.	601
Pomoc druhým – rodině či společnosti	440

Vyhodnocení otázky č. 8 ženy

U žen jednoznačně na prvním místě skončila hodnota zdraví. Celkem ji ženy na tuto pozici umístily 53x. Nejhuře v žebříčku skončila hodnota zdraví na pátém místě. Jako druhou hodnotu v žebříčku, ženy nejčastěji uváděly hodnotu rodiny. Ta byla na druhé pozici celkem 49x. Jako třetí hodnotou v žebříčku se umístila hodnota láska a věrnost. Tu matky umístily na třetí pozici celkem 54x. Do středu žebříčku umístily matky hodnoty pomoc druhým, dostatek peněz, osobní kariérní růst a koníčky. Na samém konci žebříčku skončila hodnota víra v Boha, ta skončila na poslední, tedy desáté pozici dohromady 67x. Ovšem je nutné zmínit, že tato hodnota byla rovněž hodnocena čtyřmi ženami jako hodnota nejvyšší. I u ostatních žen, měla tato hodnota, sice minimální, ale zastoupení ve vrchních patrech žebříčku. Před hodnotou víra v Boha skončila hodnota péče o životní prostředí a užívat si života.

Otázka č. 8 - muži

Rovněž muži uváděli svůj žebříček hodnot dle svých osobních zájmů a priorit. Hodnoty jsou seřazeny rovněž do stejných kategorií, jako tomu bylo u žen, které jsou uvedeny v teoretické části diplomové práce v kapitole první. Tuto klasifikaci práce přebírá od Prudkého (2009)

(vysvětlení bodového ohodnocení – první číslice před lomítkem zaznamenává pořadí v žebříčku hodnot, druhá číslice zaznamenává počet, kolikrát se na dané pozici hodnota umístila)

1. Hodnoty jako obecné cíle

Hodnotu **zdraví** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/11, 2/3, 3/3, 4/1, 5-10/0

Celkem hodnota získala 30 bodů – tj. celkově **1. příčka**

Hodnotu **láska a věrnost** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/2, 2/5, 3/7, 4/1, 5/1, 6/0, 7/1, 8/0, 9/0, 10/1

Celkem hodnota získala 59 bodů – tj. celkově **3. příčka**

Hodnotu **rodina** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/5, 2/8, 3/3, 4/0, 5/2, 6-10/0

Celkem hodnota získala 40 bodů - tj. celkově **2. příčka**

2. Hodnoty jako prostředky

Hodnotu **osobní kariérní růst, vzdělání** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/0, 3/0, 4/1, 5/2, 6/5, 7/2, 8/4, 9/4, 10/0

Celkem hodnota získala 126 bodů – tj. **8. příčka**

Hodnotu **dostatek peněz a životní jistoty** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/0, 3/1, 4/4, 5/3, 6/4, 7/2, 8/2, 9/1, 10/1

Celkem hodnota získala 107 bodů – tj. celkově **5. příčka**

Hodnotu **pomoc druhým – rodině, či společnosti** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/0, 3/2, 4/5, 5/4, 6/1, 7/4, 8/1, 9/0, 10/1

Celkem hodnota získala 98 bodů – tj. celkově **4. příčka**

3. Hodnoty jako to, kvůli čemu stojí za to usilovat o nějaký objekt

Hodnotu **užívat si života** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/1, 3/1, 4/3, 5/4, 6/1, 7/1, 8/3, 9/3, 10/1

Celkem hodnota získala 111 bodů – tj. celkově **6. příčka**

Hodnotu **koníčky, sport, kultura** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/1, 3-5/0, 6/4, 7/7, 8/4, 9/2, 10/0

Celkem hodnota získala 125 bodů – tj. celkově **7. příčka**

4. Hodnoty jako kritéria

Hodnotu **péče o životní prostředí** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1/0, 2/0, 3/1, 4/1, 5/1, 6/2, 7/1, 8/4, 9/8, 10/0

Celkem hodnota získala 135 bodů – tj. celkově **9. příčka**

Hodnotu **víra v Boha** bodovali muži následovně: (pořadí v žebříčku/počet mužů)

1-3/0, 4/2, 5/1, 6/1, 7/0, 8/0, 9/0, 10/14

Celkem hodnota získala 159 bodů – tj. celkově **10. příčka**

Na **1. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **zdraví**

Na **2. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **rodina**

Na **3. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **láska a věrnost**

Na **4. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **pomoc druhým–rodině či společnosti**

Na **5. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **dostatek peněz a životní jistoty**

Na **6. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **užívat si života**

Na **7. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **koníčky – sport, kultura, aj.**

Na **8. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **osobní kariérní růst, vzdělání**

Na **9. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **péče o životní prostředí**

Na **10. místě** v žebříčku mužů se umístila hodnota **víra v Boha**

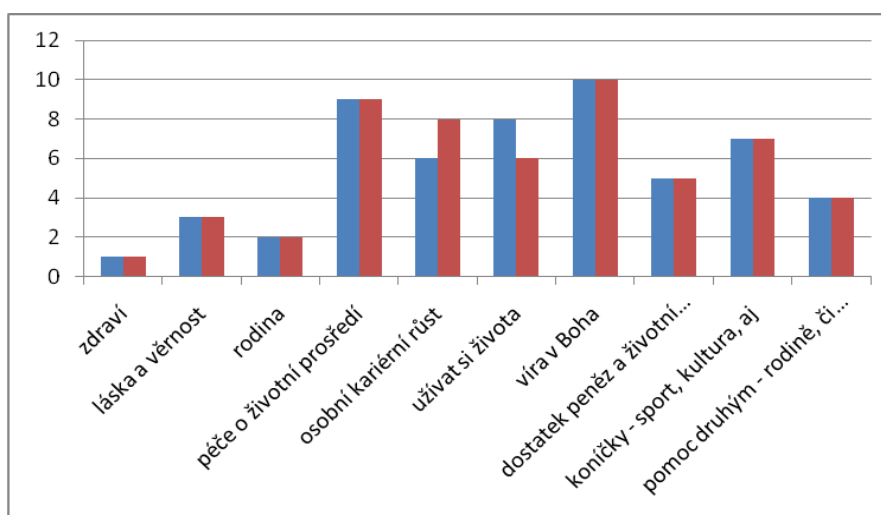
Tabulka č. 10: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 8 u mužů

Zdraví	30
Láska a věrnost	59
Rodina	40
Péče o životní prostředí	135
Osobní kariérní růst, vzdělání	126
Užívat si života	111
Víra v Boha	159
Dostatek peněz a životní jistoty	107
Koníčky – sport, kultura, aj.	125
Pomoc druhým – rodině či společnosti	98

Vyhodnocení otázky č. 8 muži

Stejně jako u žen, i u mužů se na prvních třech pozicích umístily tytéž hodnoty. Jako první hodnota zdraví, dále to byla tedy rodina a láska. Muži umístili hodnotu zdraví na první místo v žebříčku celkem 11x. Rodinu umístili na druhou pozici celkem 8x a lásku a věrnost umístilo na třetí pozici celkem sedm mužů. Ve středu žebříčku u mužů jsou hodnoty pomoc druhým, dostatek peněz, užívat si života a koníčky. Poslední hodnou stejně jak pro muže i ženy, skončila hodnota víra v Boha. Tuto hodnotu neumístil na první místo v žebříčku žádný muž, nejlépe tato hodnota skočila na 4.příčce a to hned 2x. Ovšem jako poslední ji ohodnotilo hned 14 mužů. Před touto hodnotou skončila hodnota péče o životní prostředí a kariéra.

graf č.7: znázornění porovnání žebříčku hodnot podle osobních priorit žen(červené sloupce) a mužů(modré sloupce)

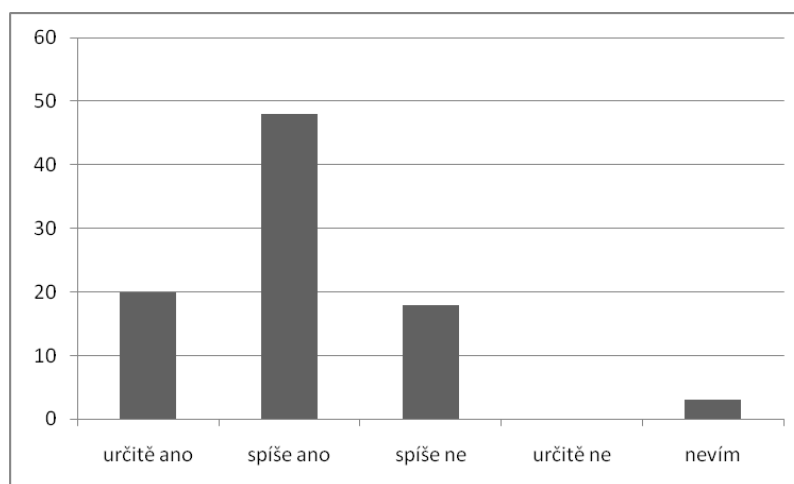

Tento graf jasně ukazuje na fakt, že hodnoty dotazovaných žen i mužů jsou prakticky totožné. Pouze dvě hodnoty si vyměnily pozici, jinak je žebříček hodnot podle osobních priorit, jak u mužů, tak u žen totožný. Těmito hodnotami, které si prohodily místo, jsou na straně žen hodnota kariéra, kterou ženy umístily na příčku šestou, muži na příčku osmou. Hodnota užívat si života, která skočila u žen na osmé příčce a u mužů na příčce šesté.

Otázka č. 9 – ženy

Autorka se chtěla dozvědět, zda rodiče uplatňují stejné hodnoty, jakými byli vychováni sami

Graf č. 8 : znázornění odpovědí na otázku č. 9 u žen

Na otázku č. 9 odpovědělo určitě ano **20** dotázaných žen

Na otázku č. 9 odpovědělo spíše ano **48** dotázaných žen

Na otázku č. 9 odpovědělo spíše ne **18** dotázaných žen

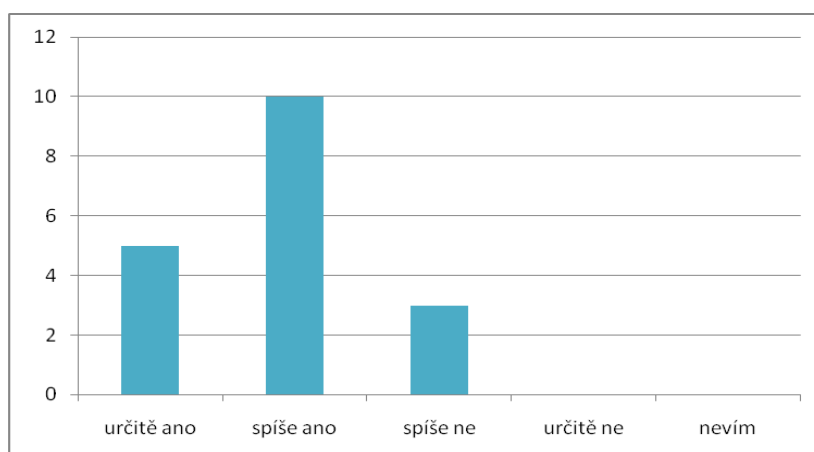
Na otázku č. 9 neodpověděla určitě ne **žádná** dotázaná žena

Na otázku č. 9 odpověděly nevím **3** dotázané ženy

Vyhodnocení otázky č. 9 ženy

U této otázky zcela jednoznačně nejčastěji zazněla odpověď, že metody, kterými byly vychovávány dotazované matky, samy spíše uplatňují ve výchově svých dětí. Takto se vyslovilo 48 dotázaných žen. Určitě ano odpovědělo dvacet dotázaných. Z těchto odpovědí lze usoudit, že převládá pocit, že hodnoty se z generace na generaci přenášejí. Protože spíše ne odpovědělo 18 dotázaných a tři na tuto otázku odpověděly nevím.

Graf č.9: znázornění odpovědí na otázku č. 9 u mužů

Na otázku č. 9 odpovědělo určitě ano **5** dotázaných mužů

Na otázku č. 9 odpovědělo spíše ano **10** dotázaných mužů

Na otázku č. 9 odpověděli spíše ne **3** dotázaní muži

Na otázku č. 9 neodpověděl určitě ne **žádný** dotázaný muž

Na otázku č. 9 neodpověděl nevím **žádný** dotázaný muž

Vyhodnocení otázky č. 9 muži

Podobně jako u žen i u mužů převládá fakt, že hodnoty, kterými byli vychováváni, se přenášejí. Svědčí o tom četnost kladného hodnocení, protože spíše ano odpovědělo 10 dotázaných mužů a určitě ano 5. Jen 3 muži uvedli, že stejnými hodnotami jako oni, své děti spíše nevychoávají.

Otázka č. 10 - ženy

Zde, chtěla autorka po respondentech, aby uvedli, jakými hodnotami byli vychováváni jako děti. Hodnoty uvedené v této otázce byly roztříděny podle následujícího dělení. Jelikož se objevili u jednotlivých dotázaných různé škály typů hodnot, rozhodla se autorka tentokrát spočítat, kolikrát byly jednotlivé hodnoty celkově uvedeny a následně je roztřídit do kategorií stejně jako u předchozí otázky, opět dle Prudkého (2009)

Ženy:

1. Hodnoty jako obecné cíle

(vysvětlení bodového hodnocení – počet získaných bodů znamená to, kolik žen tuto hodnotu uvedlo v dotazníku)

Tabulka č. 11 :znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Hodnota	počet získaných bodů
Láska	32
Rodina a vztahy v ní	18
Zdraví	8
Poslušnost	5
Ohleduplnost	4
Věrnost	2
Čestnost	2
Tolerance	2
Sebedůvěra	2
Empatie	1
Skromnost	1
Upřímnost	1
Vlídnost	1
Citlivost	1
Pravda	1
Hrdost	1
Humor	1
Důvěra	1
Síla	1
Nelhat	1
Nekrást	1
Pochopení	1
Laskavost	1
Vstřícnost	1
Ochota	1
Přátelství	1

2. Hodnoty jako prostředky

Tabulka č. 12: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Hodnota	počet získaných bodů
Poctivost	34
Pravdomluvnost	32
Úcta	32
Samostatnost	22
Spolehlivost	19
Pomoc druhým	16
Nesobeckost	12
Slušnost	11
Vzdělání	9
Dostatek peněz	5
Výkonnost	5
Pracovitost	5
Zodpovědnost	4
Cílevědomost	1
Soběstačnost	1
Osobní růst	1
Bojovnost	1

3. Hodnoty jako to, kvůli čemu stojí za to usilovat o nějaký objekt

Tabulka č. 13: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Hodnota	počet získaných bodů
Kultura	1
Společné zájmy dětí a rodičů, čtení knížek, výlety do přírody, sportování, kultura, povídání u skleničky se staršími dětmi	1
Byla úplně jiná doba, rodiče mě vychovávali k tomu, abych si vážila i maličkostí, byla pro ně důležitá rodina, společně strávený čas – např. dovolená.	1

4. Hodnoty jako kritéria

Tabulka č. 14: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Hodnota	počet získaných bodů
Láska k přírodě	5
Víra v Boha	3

Následující jednotlivé odpovědi se staly pro autorku nezařaditelné, proto stojí osamocně:

Byla jsem jen splněný bod na cestě ke kariéře

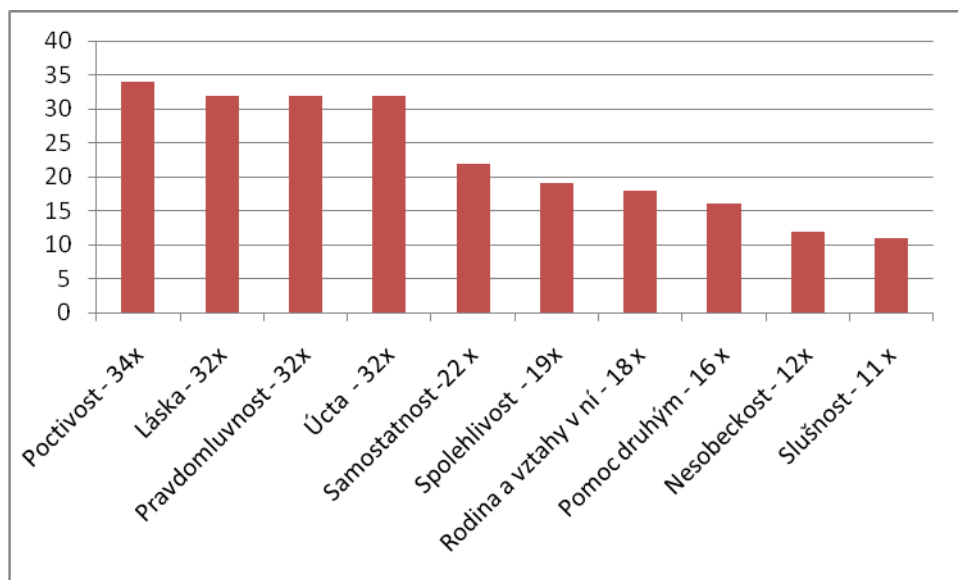
Žádné hodnoty (nic a ničím nejste, pouze pracuj a mlč)

Neuplatňuju (ale byla jsem vychovávána): Nehas, co tě nepálí.

Má výchova spočívala čistě v potřebách mých rodičů. (např. prvně práce, peníze, zábava a pak děti)

Vyrůstala jsem v době totality, takže tam byly hodnoty předem dané

Graf č.10 : zobrazení žebříčku deseti nejčastěji uvedených hodnot otázky č. 10 u žen

Vyhodnocení otázky č. 10 ženy

V odpovědích jak mužů, tak žen, můžeme najít většinu hodnot, které byly nabízeny v dotazníku, ale rovněž i řadu jiných. Objevily se zde hodnoty jako poslušnost, pracovitost, přátelství, tolerance, bojovnost, výlety do přírody, ochota, laskavost, vstřícnost, skromnost.

Ovšem výsledky nám ukazují na následující fakt a to, že hodnoty **poctivost, láska i pravdomluvnost** se objevili na prvních třech místech, ovšem v jiném pořadí, jak v osobním žebříčku, tak v žebříčku hodnot, podle kterých vedou své děti. Tak ty stejné hodnoty **poctivost, láska i pravdomluvnost** jsou uvedeny, jako právě ty hodnoty, ke kterým byly dotázané ženy vedeny v dětství. Podobně je tomu tak i u jiných hodnot jako je například **pomoc druhým, či nesobeckost**. Novou hodnotou, která se nám v žebříčku objevuje, je hodnota **slušnost**.

Otázka č. 10 - muži

Zde chtěla autorka po respondentech, aby uvedli, jakými hodnotami byli vychováni jako děti. A proto stejně jako u žen, se jednotlivě uvedené hodnoty spočítaly a následně byly rozříděny do kategorií, které nám opět nabízí Prudký (2009)

1. Hodnoty jako obecné cíle

vysvětlení bodového hodnocení – počet získaných bodů znamená to, kolik žen tuto hodnotu uvedlo v dotazníku)

Tabulka č. 15: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u mužů

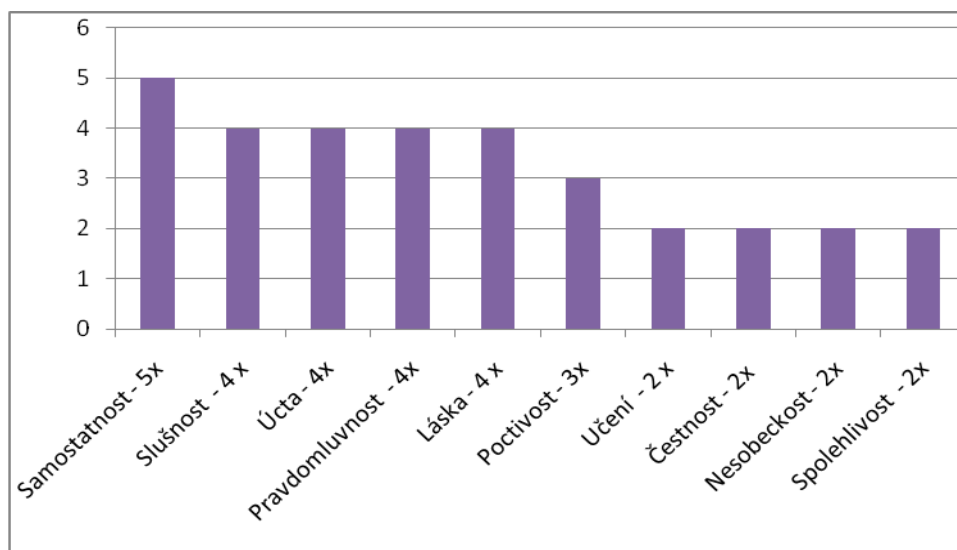
Hodnota	počet získaných bodů
Pravdomluvnost	4
Láska	4
Čestnost	2
Nesobeckost	2
Síla	1
Partnerství	1
Sebedůvěra	1
Ohleduplnost	1
Tolerance	1

2. hodnoty jako prostředky

Tabulka č. 16 : znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u mužů

Hodnota	počet získaných bodů
Samostatnost	5
Slušnost	4
Úcta	4
Poctivost	3
Učení	2
Spolehlivost	2
Zodpovědnost	1
Cílevědomost	1
Schopnost	1
Soběstačnost	1
Být nejlepší	1
Pomoc	1

Graf č.11 : zobrazení žebříčku deseti nejčastěji uvedených hodnot otázky č. 10 u mužů

Vyhodnocení otázky č. 10 muži

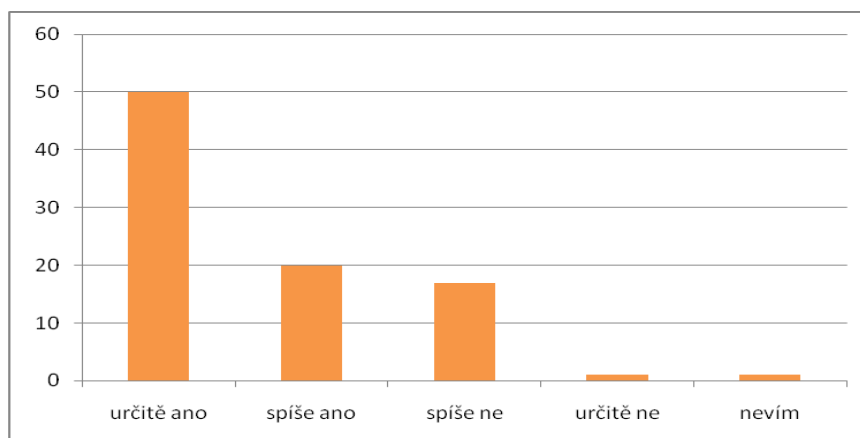
I zde v odpovědích mužů, můžeme najít většinu hodnot, které byly nabízeny v dotazníku, ale najdeme zde také nové. Objevily se zde hodnoty jako soběstačnost, být nejlepší, čestnost, sebedůvěra. Zde se nám hodnoty, které jsou osobní, jak hodnoty, ke kterým vedou své děti, lehce rozcházejí s hodnotami, ke kterým byli muži vedeni jako děti. Hodnota **samostatnost**, která skončila v žebříčku na prvním místě, jako hodnota, ke které

byli muži nejčastěji jako děti vedeni. Tak v žebříčku pro muže současném, se tato hodnota objevila až na 5. místě. Hodnota **úcta** zůstala na druhé pozici v obou žebříčcích. Nově uvedené hodnoty byly **učení, slušnost a čestnost**.

Otázka č. 11 - ženy

Tato otázka chtěla zmapovat, zda se žebříček hodnot respondentům v průběhu života měnil

Graf. č.12 : znázornění odpovědí na otázku č. 11 u žen

Na otázku č. 11 odpovědělo určitě ano **50** dotázaných žen

Na otázku č. 11 odpovědělo spíše ano **20** dotázaných žen

Na otázku č. 11 odpovědělo spíše ne **17** dotázaných žen

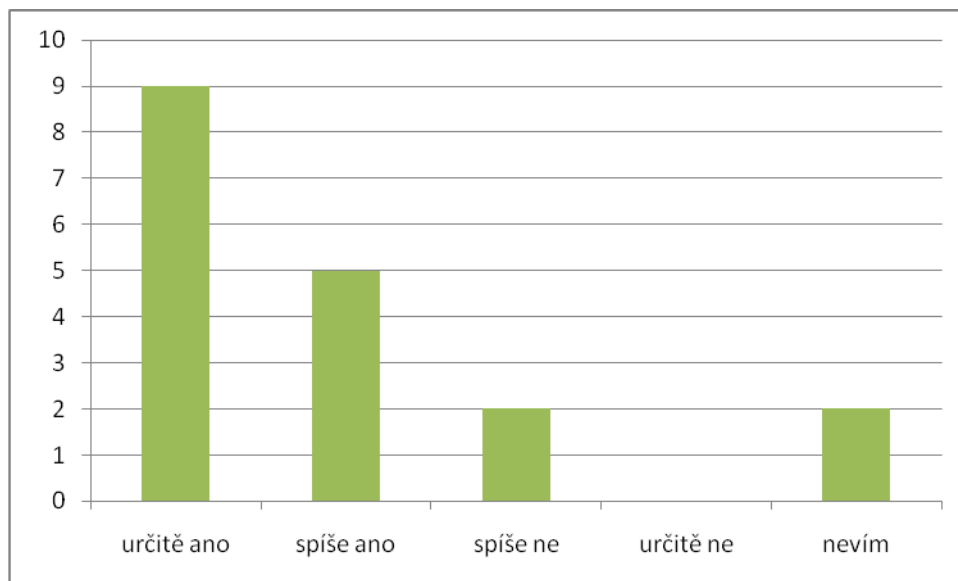
Na otázku č. 11 odpověděla určitě ne **1** dotázaná žena

Na otázku č. 11 odpověděli nevím **1** dotázaná žena

Vyhodnocení otázky č. 11 ženy

Z těchto výsledků, můžeme vyčíst následující, a to, že je většina dotázaných žen přesvědčena o tom, že důležitost jednotlivých hodnot se během jejich života mění. Určitě ano uvedlo celkem 50 dotázaných, spíše ano 20 dotázaných. O tom, že se důležitost hodnot spíše nemění, je přesvědčeno 17 dotázaných, jedna dotázaná si myslí, že se určitě nemění a jedna dotázaná odpověděla, že na otázku nezná odpověď. Můžeme tedy říct, že žebříček hodnot, dle odpovědí, je živý, to znamená, že se vyvíjí a mění po celý život.

Graf č. 13 : znázornění odpovědí na otázku č. 11 u mužů

Na otázku č. 11 odpovědělo určitě ano **9** dotázaných mužů

Na otázku č. 11 odpovědělo spíše ano **5** dotázaných mužů

Na otázku č. 11 odpovědělo spíše ne **2** dotázaní muži

Na otázku č. 11 neodpověděl určitě ne **žádný** dotázaný muž

Na otázku č. 11 odpověděli nevím **2** dotázaní muži

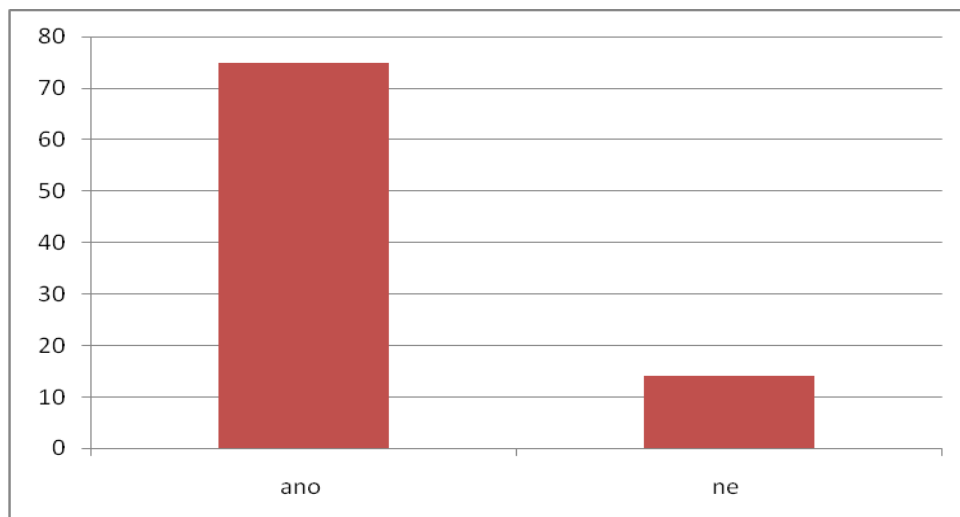
Vyhodnocení otázky č. 11 muži

Podobně jako u žen, tak i u mužů převládl názor, že se pořadí důležitosti hodnot v průběhu jejich života mění. Že je tomu určitě tak, odpovědělo 9 dotázaných mužů. Spíše ano odpovědělo mužů 5, spíše ne odpověděli dva dotázaní, určitě ne neodpověděl žádný muž a na otázku neznali odpověď 2 muži, ti uvedli, že neví, jestli se důležitost jejich hodnot v životě mění.

Otázka č. 12 - ženy

Autorku zajímalo, zda rodiče spolu o tom, k jakým hodnotám vedou své děti, hovoří

Graf č.14 : znázornění odpovědí na otázku č. 12 u žen

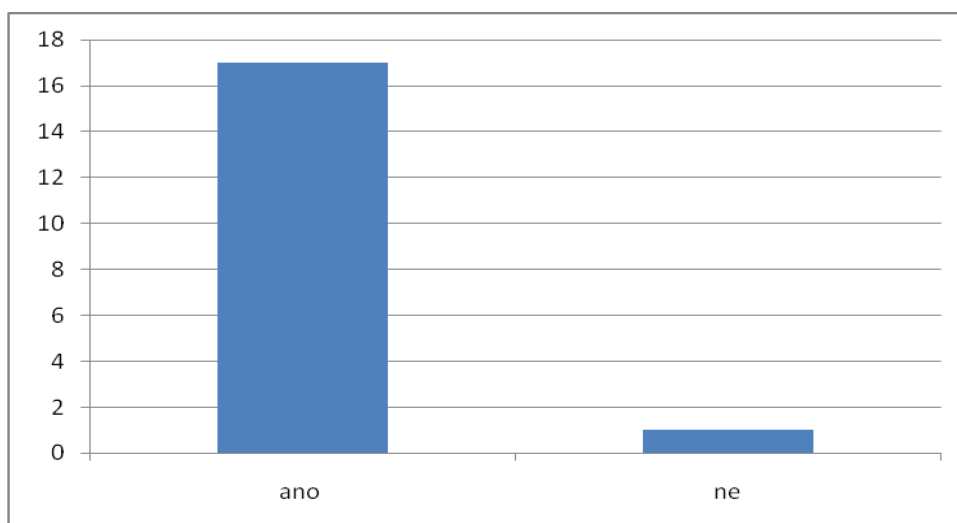

Na otázku č. 12 odpovědělo ano **75** dotázaných žen
Na otázku č. 12 odpovědělo ne **14** dotázaných žen

Vyhodnocení otázky č. 12 ženy

Otázka se zabývala komunikací mezi matkou a otcem. Jestli byli, či jsou hodnoty tématem ke společné diskuzi. Kladně se vyslovilo 75 dotázaných žen. Naopak, že spolu o hodnotách nehovořili, se vyslovilo 14 dotázaných. To svědčí o tom, že rodiče při takto závažných tématech spolu hovoří.

Graf č. 15 : znázornění odpovědí na otázku č. 12 u mužů

Na otázku č. 12 odpovědělo ano **17** dotázaných mužů
Na otázku č. 12 odpověděl ne **1** dotázaný muž

Vyhodnocení otázky č. 12 muži

I u mužů zcela jasně převládlo tvrzení, že se svými partnerkami o hodnotách již hovořili. Pro, se vyslovilo celkem 17 dotázaných mužů, proti, se vyslovil pouze jeden. Tento výsledek proto svědčí o zájmu debatovat na toto téma v rodinách.

Otázka č. 13: - ženy

Otázka vybízela rodiče k zamyšlení, jakým způsobem je k hodnotám vedou

Tabulka č. 17: zaznamenání odpovědí otázky č. 13 u žen

A – po důkladné domluvě s partnerem	19x
B – čistě pocitově	77x
C – podle rad jiných blízkých osob	8x
D – podle rad z odborné literatury	10x
E – jiným – kombinace všech	3x

Vyhodnocení otázky č. 13 ženy

Na tuto otázku mohli respondenti uvést několik odpovědí. Nejčastěji u žen bylo odpovězeno, že způsob, jakým vedou ženy své děti k hodnotám je čistě pocitový. Takto se odpovědělo celkem 77x. Druhá nejčastější odpověď byla, že po důkladné domluvě s partnerem, takto odpovědělo celkem 19 matek. Podle rad blízkých osob odpovědělo 8 matek, podle rady z literatury 10 matek, jiným způsobem uvedly matky tři.

Tabulka č. 18: zaznamenání odpovědí otázky č. 13 u mužů

A – po důkladné domluvě s partnerem	7x
B – čistě pocitově	13x
C – podle rad jiných blízkých osob	1x
D – podle rad z odborné literatury	
E – jiným – kombinace všech	2x

Vyhodnocení otázky č. 13 muži

Také muži nejčastěji vedou děti k hodnotám čistě pocitově, takto odpovědělo 13 mužů. Po důkladné domluvě s partnerem odpovědělo 7 respondentů, na radu jiných osob dal jeden muž, podle rad z odborné literatury se neřídí žádný z dotázaných a jiným způsobem se vyjádřili muži dva.

5.2. Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření

Proces šetření byl pojat jako metoda empirického výzkumu. Proto není možné s určitostí prohlásit, že jeho výsledky jsou zcela transparentní, protože nelze bezpečně prokázat jejich pravdivost. Nelze totiž s určitostí zaručit a především zjistit, zda uvedené fakta odpovídají skutečnosti. V dotazníku se totiž chceme ukázat mnohdy v lepším světle, než tomu ve skutečnosti je. Také velice nízké zapojení mužů do šetření hovoří bohužel v jeho neprospěch, respektive v přenosu výsledků na širší veřejnost. Nicméně zvolená metoda posloužila k vyhotovení výsledků a tím prokázala svůj užitek. Výsledky šetření jsou tak jasné. A na závěr, jak uvádí Chráska (2007) „*Přes všechny oprávněné výhrady k dotazníku však zůstává skutečností, že mnohé oblasti pedagogické reality nedokážeme zachytit lepším a efektivnějším způsobem.*“

6. Zhodnocení hypotéz

H1: Předpokládám, že každý rodič sestaví žebříček hodnot, ke kterému vede své děti

Tato hypotéza se potvrdila

Podařilo se sesbírat dohromady 107 vyplněných dotazníků. V každém z nich se nacházely dva zcela osobité žebříčky hodnot. Hodnot, podle kterých se dotázaní řídí jako rodiče a žebříček, který uplatňují v osobním životě. Zda tento žebříček je skutečně naplňován a jednotlivé osoby se podle něj řídí, to bohužel nelze zjistit a už je na uvážení každého z nich, do jaké míry jsou s odpověďmi jednotlivci ztotožnění. Tento dotazník možná mnohé rodiče oslovil v tom smyslu, aby se minimálně nad tímto tématem pozastavili.

H2: Většina rodičů při výchově svých dětí uplatňuje stejné hodnoty, ke kterým byli vychováni sami jako děti

Tato hypotéza se potvrdila

Šetření ukázalo, že většina rodičů, jak matek, tak otců se shoduje na tom, že hodnoty, které si s sebou přinesli z dětství a ze své rodiny, dále uplatňují při výchově svých dětí. Že jsou tudíž tyto hodnoty předávány z generace na generaci. Tato hypotéza byla zjišťována pomocí dvou otázek – č. 9 a 10. Výsledky potvrzují, že tomu tak částečně je. Jelikož se hodnoty z dětství dotázaných i hodnoty, které jsou uplatňovány nyní, v mnohém shodují.

H3: Většina rodičů postupuje při výchově k hodnotám u svých dětí pocitově

Tato hypotéza se potvrdila

Většina rodičů zastává názor, že vedou děti k hodnotám čistě pocitově. Ovšem nespolehnají se jen na svůj subjektivní pocit, ale domnívají se, že je potřeba tyto věci sdílet a řešit i se svým protějškem. Také řada dotázaných dá na radu blízkých osob a někteří hledají oporu v odborné literatuře. Řada rodičů uvedla najednou několik odpovědí zároveň, takže mnozí z nich řeší danou věc kombinací uvedených způsobů.

H4: Nejdůležitější životní hodnotou je hodnota zdraví

Tato hypotéza se potvrdila

V žebříčku hodnot se hodnota zdraví umístila jak u mužů, tak u žen na prvním místě. Ovšem ne všichni respondenti tuto hodnotu uvedli na první místo. Hodnota rodiny a lásky se umístily v těsné blízkosti za hodnotou zdraví. Ovšem nejvíce dotázaných hodnotu zdraví skutečně na první místo žebříčku dosadilo. U žen to bylo 53 dotázaných z 89, u mužů to bylo 11 dotázaných z 18.

7. Diskuze

Hodnoty jsou neodmyslitelnou součástí lidského života. Hodnotový systém, který je vlastní každému jedinci je zcela neopakovatelný a jedinečný, stejně tak jako člověk sám. Od pradávna se člověk zajímal o svou existenci na tomto světě a dodnes se bude pokoušet hledat odpovědi na otázky: Kdo jsem? Kam směřuji? Proč tady jsem? Kým bych chtěl být? A mnohé další.

Cílem této práce bylo zjistit, jaké hodnoty mají platnost v rodinách s dětmi. Jaké hodnoty jsou rodičům vlastní dle osobních zájmů a priorit a v duchu jakých hodnot vedou výchovu svých dětí. Výzkum chtěl rovněž zjistit, zda je hodnotový systém jednotlivce nestálý a mění se v průběhu času. Dále bylo sledováno, zda rodiče mezi sebou komunikují v tak důležité věci, jako je výchova k hodnotám, potažmo jakými způsoby tak činí. A v neposlední řadě se výzkum pokoušel hledat odpovědi na otázku, zda rodiče uplatňují při výchově svých dětí stejný model, který si s sebou nesou z dětství. K získání odpovědi na tyto otázky byla použita dotazníková metoda, která se ukázala jako dobře zvolená, protože výsledky bylo možné dobře zpracovat.

Všechny odpovědi na jednotlivé otázky dotazníkového šetření byly podrobně zpracovány. Každá otázka a její odpověď byla okomentována.

Z šetření se podařilo zjistit, že pro dnešní rodiny hrají hodnoty do značné míry důležitou funkci. Svědčí o tom, zájem respondentů odpovídat na teoretickou otázku: „Co si představíte pod pojmem hodnota“.

1. Jak dokážou rodiče uchopit a vysvětlit pojem hodnoty?

Každý rodič se úkolu zhostil po svém. Řada odpovědí byla rozsáhlých, řada z nich byla jasná, stručná, výstižná. Každá z nich však byla jedinečná. Z šetření vyplynulo, že hodnoty jsou pro jednotlivce důležitou součástí jejich života a také rodin. Mnohé odpovědi se vyznačovaly až k filozofickým úvahám. Nejčastější odpovědi spadaly pod kategorii hodnot postojů, posléze hodnot prožitku. Naopak definice hodnot směrem k výkonu nebyly uvedeny ani u mužů a u žen. Menší zastoupení mělo chápání hodnot z ekonomické stránky.

2. Jaké hodnoty uplatňují rodiče při výchově svých dětí?

Každý rodič uvedl naprosto jedinečný, osobitý žebříček hodnot, ke kterému vede ve výchově své děti. K mému překvapení se žebříček matek a otců příliš nelišil. Matky uvedly,

že nejdůležitější hodnou ve výchově svých dětí spatřují v **lásce**, otcové kladou největší důraz na hodnotu **poctivost**. Tři hodnoty dokonce skončily jak u mužů, tak u žen na stejné pozici. Byly to hodnota odvaha, kterou stejně zařadili muži i ženy na devátou pozici. Hodnota nesobeckost byla společně šestá a hodnota výkonnost skončila poslední, desátá, jak u mužů, tak u žen. Vysoce hodnocenými hodnotami skončily hodnoty úcta a pravdomluvnost. Společně nejvíce upozaděnou hodnotou, jak bylo uvedeno, byla hodnota výkonnost.

3. Jaké životní hodnoty zastávají rodiče dle svých vlastních priorit?

Žebříček mužů a žen si byl až neskutečně podobný. Pouze dvě hodnoty si prohodily pozice a to konkrétně pozici šestou a osmou. U žen to byla na šesté pozici hodnota **osobní kariérní růst a vzdělání** u mužů skončila šestá hodnota **užívat si života**. Jinak se žebříčky naprosto shodovaly. Hodnota, která získala nejlepší ohodnocení, byla hodnota **zdraví**. Jako druhá skončila hodnota **rodina** a jako třetí skončila v žebříčku hodnota **láska a věrnost**.

3. K jakým hodnotám byli rodičové vedeni jako děti?

Nejčastěji zmiňované hodnoty, ke kterým byli respondenti vedeni ve svém dětství, byly u žen hodnoty **láska, rodina** a **zdraví**. U mužů to byly hodnoty **samostatnost, slušnost, úcta, pravdomluvnost** a **láska**. Můžeme tvrdit, že většina uvedených hodnot koresponduje s hodnotami, které byly nabízeny v předchozích otázkách. Ale řada dotázaných uvedla hodnoty, které v nabídce neměli. Otázkou proto může být, nakolik byla tato skutečnost ovlivnitelná ve výběru hodnot.

Otázky, které vyplavaly na povrch po skončení dotazníkové šetření, bylo hned několik. Asi ta nejzávažnější byla ta, že výzkum nijak nevymezoval věkové rozlišení respondentů. Odpovídali tak rodiče, kteří mají děti malé, či děti odrostlé, ale i rodiče, kteří jsou prarodiči. Otázkou tedy je, jak dalece se byli schopni vrátit do dob, kdy vychovávali své děti. Uvedli hodnoty, ke kterým se přiklánějí až nyní, v průběhu času a s řadou odžitých zkušeností? Nebo mají tyto skutečnosti v blahé paměti? Tento aspekt by bylo dle mého názory zajímavé zjistit, ovšem nejsem si jistá, jestli bych našla relevantní odpověď. Rovněž mě napadla otázka, že stejně jako je hodnotový systém nestálý a mění se, tak se i rodiče ve výchově přiklánění v jednom období k onomu a v dalším období k jinému. Další aspekt bychom tedy mohli vidět v tom, jaký hodnotový systém je vlastní pro rodiče mladších dětí a jaký je vlastní těm, kteří již mají děti větší.

Této práci jsem vděčná za to, že jsem nahlédla lidově řečeno pod pokličku zajímavého filozofického tématu, jakými jsou hodnoty. Je mi jasné, že pro řádné pochopení problematiky bych potřebovala ještě mnohé informace dostudovat, ale také osobně prožít. Přínosem byly pro mě obohacující myšlenky a názory ostatních rodičů, kteří se potýkají vlastně se stejným problémem, jako já a to, jak vést děti k hodnotám a co je pro jejich naplňování důležité. Uvědomila jsem si mnohem víc, že nám naše děti staví zrcadlo. Do kterého když pohlédneme, mnohdy můžeme narazit na krutou realitu. Nezřídka slýchám: „Jak je to naše dítě hrozné, jak se to zase chová?“ Nezpůsobujeme to do určité míry my rodiče? Dítě se identifikuje se svým vzorem, napodobuje nás. Není tedy jeho chování, tak „trochu“ našim chováním? Rodič by měl kontrolovat své chování a jednání před svým dítětem a předat mu ze sebe jen to nejlepší. Snažme se proto dětem ukázat co je v nás dobrého a snažme se o to, aby to dobré v sobě uměly hledat i ony. Buďme dětem příkladem a vzorem, připravme ho chápat svět a orientovat se v něm. Podpořme v dětech vytváření vlastních hodnot, které povedou ke stabilitě jejich osobnosti, vlastnímu osobnímu růstu, ale také prospěchu svému i společnosti.

8. Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jaké hodnoty jsou rodinám vlastní. Práce potvrdila, že hodnoty hrají v rodinách významnou roli a přenášejí se povětšinou z generace na generaci.

Diplomová práce byla strukturována do dvou částí. Teoretická část popisuje situaci současné rodiny, školy a dítěte ve vztahu k hodnotám. V části praktické, byl proveden výzkum mezi českými rodiči formou dotazníkového šetření.

V průběhu šetření se potvrdilo:

- H1 - všichni oslovení rodiče dokázali sestavit žebříček hodnot, ke kterému vedou své děti;
- H2 - většina rodičů při výchově svých dětí uplatňuje stejné hodnoty, ke kterým byli vychováni jako děti;
- H3 - většina rodičů postupuje při výchově k hodnotám u svých dětí pocitově;
- H4 - nejdůležitější životní hodnotou je hodnota zdraví;

V závěru šetření se potvrdilo:

- Hodnoty jsou pro jednotlivce důležitou součástí jejich života a také rodin. Pojem hodnota byl vysvětlován mnoha různými způsoby. Řada odpovědí byla rozsáhlých, řada z nich byla jasná, stručná a výstižná.
- Dotazované matky uvedly, že nejdůležitější hodnou ve výchově svých dětí spatřují v lásce, otcové kladou největší důraz na hodnotu poctivost.
- Hodnota, která získala nejlepší ohodnocení, byla hodnota zdraví. Jako druhá skončila hodnota rodina a jako třetí se umístila hodnota láska a věrnost.
- Nejčastěji zmiňované hodnoty, ke kterým byli respondenti vedeni ve svém dětství, byly u žen hodnoty láska, rodina a zdraví. U mužů to byly hodnoty samostatnost, slušnost, úcta, pravdomluvnost a láska

Šetření prokázalo, že se rodiče poměrně erudovaně orientují v problematice hodnot. Většina z nich má jasné představy o tom, co hodnoty jsou, ale především, co pro ně znamenají a že hrají důležitou roli při výchově dětí. Dále z šetření vyplývá, že rodiče vedou své děti ve výchově čistě pocitově a kladou velký důraz na vzájemnou komunikaci. Tyto skutečnosti jsou určitě pozitivním zjištěním.

9. seznam tabulek a grafů

GRAFY:

Graf č. 1. : znázornění účasti na šetření muži X ženy

Graf č. 2. : znázornění profese u žen

Graf č. 3. : znázornění profese u mužů:

Graf č. 4 : Znázornění počtu bodů jednotlivých hodnot u otázky č. 7 u žen

Graf č. 5 : Znázornění počtu bodů jednotlivých hodnot u otázky č. 7 u mužů

Graf č. 6 : znázornění porovnání žebříčku hodnot pro výchovu dětí žen (červené sloupce) mužů (modré sloupce)

Graf č. 7: znázornění porovnání žebříčku hodnot podle osobních priorit žen (červené sloupce) a mužů (modré sloupce)

Graf č. 8: znázornění odpovědí na otázku č. 9 u žen

Graf č. 9: znázornění odpovědi na otázku č. 9 u mužů

Graf č.10: zobrazení žebříčku deseti nejčastěji uvedených hodnot otázky č. 10 u žen

Graf č.11: zobrazení žebříčku deseti nejčastěji uvedených hodnot otázky č. 10 u mužů

Graf. č.12: znázornění odpovědí na otázku č. 11 u žen

Graf č. 13: znázornění odpovědí na otázku č. 11 u mužů

Graf č. 14: znázornění odpovědí na otázku č. 12 u žen

Graf č.15: znázornění odpovědí na otázku č. 12 u mužů

TABULKY

Tabulka č. 1: znázornění věku u žen

Tabulka č. 2: znázornění věku u mužů

Tabulka č. 3: znázornění počtu dětí v domácnosti u žen

Tabulka č. 4: znázornění počtu dětí v domácnosti u mužů

Tabulka č. 5: znázornění typu domácnosti u žen

Tabulka č. 6: znázornění typu domácnosti u mužů

Tabulka č. 7: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 7 u žen

Tabulka č. 8: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 7 u mužů

Tabulka č. 9: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 8 u žen

Tabulka č. 10: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 8 u mužů

Tabulka č. 11: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Tabulka č. 12: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Tabulka č. 13: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Tabulka č. 14: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č. 10 u žen

Tabulka č. 15: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č.10 u mužů

Tabulka č. 16: znázornění počtu získaných bodů u jednotlivých hodnot otázky č.10 u mužů

Tabulka č. 17: zaznamenání odpovědí otázky č. 13 u žen

Tabulka č. 18: zaznamenání odpovědí otázky č. 13 u mužů

10. Bibliografie

- Bližkovský, B., *Systémová pedagogika : pro studium a tvůrčí praxi*, Amosium servis, Ostrava, 1992
- Bendl, St., *Které charakteristiky učitele podporují kázeň žáků*, Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2002
- Brezinka, W., *Filozofické základy výchovy*. Olomouc, Zvon, 1996
- Cakirpaloglu, P., *Psychologie hodnot:přehled pro humanitní obory*, Olomouc, Votobia, 2004
- Čáp, J., Mareš, J., *Psychologie pro učitele*, Praha, Portál, 2007
- Dorotíková, S., *Filosofie, výchova, hodnoty:sborník k významnému životnímu jubileu prof. PhDr. Jaroslavy Peškové*. Praha, Univerzita Karlova pedagogická fakulta, 1999
- Dorotíková, S., a kol. aut. *Filozofie-Výchova-Hodnoty*, Praha, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1999
- Dorotíková, S., a kol. aut. *Hodnoty a vzdělání:sborník prací*. Praha, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997
- Eyrovi, L. a R., *Jak naučit děti hodnotám*. Praha, Portál, 2000
- Fontana, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha, Portál, 2003
- Havlíňová, M., Vencálková, E., Havlová, J., *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole : rozšířený a aktualizovaný modelový program*, Praha , Portál, 2000
- Havlíňová, M., a kol., *Zdravá mateřská škola:modelový projekt pro podporu zdraví v mateřských školách ČR*, Portál, Praha, 1995
- Hartlovi, P. a H., *Psychologický slovník*, Praha, Portál, 2010
- Helus, Z., *Dítě v osobnostním pojetí:Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha, Portál, 2009
- Chapman, G., *Pět jazyků lásky:Naučte se hovořit jazykem lásky toho druhého, Návrat domů*, Praha
- Chráška, M., *Metody pedagogického výzkumu : základy kvantitativního výzkumu*, Grada Publishing, Praha, 2007
- Kučerová, S., *Člověk-hodnoty-výchova*. Prešov, Mona Con, 1996
- Matějček, Z., *Co děti nejvíc potřebují*. Praha, Portál, 2003
- Matějček, Z., *Co kdy a jak ve výchově dětí*, Praha, Portál, 2000
- Matějček, Z., *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha, Portál, 1994
- Matějček, Z., *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, Praha, Grada, 2005
- Mareš, J., Gavora, P. *Interpersonální styl učitelů:teorie, diagnostika a výsledky výzkumů*, Praha, Univerzita Karlova V Praze, 2004

Možný, I., *Moderní rodina (mýty a skutečnost)*, Blok, Brno, 1990

Prudký, L., *Studie o hodnotách*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2009

Prudký, L., a kol., *Inventura hodnot - Výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*, Academia, Praha, 2009

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., *Pedagogický slovník*, Portál, Praha, 2008

Sak, P., *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*, Petrklíč, Praha, 2000

Výrost, J. Slaměník, I., *Aplikovaná sociální psychologie*, Portál 1998

Internetové odkazy:

<http://www.rodina.cz/clanek430.htm>

<http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/cast-1>

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Diplomová práce:

Balák, L., *Divadlo pro děti jako možný prostředek při osvojování si hodnot, na jejichž základce založena naše společnost v procesu socializace dítěte v mateřské škole*, Praha, 2006

11. Přílohy:

Dotazník pro rodiče:

Vážení rodiče,

chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku pro účely diplomové práce na téma hodnoty současné rodiny. Velice Vám děkuji za Váš čas při vyplnění dotazníku.

1. Věk

2. Počet dětí

3. Jste

- a) Muž b) Žena

4. Vaše profese

a) Státní zaměstnanec	e) Mateřská dovolená
b) OSVČ	f) Důchodce
c) Student	g) Jiná
d) Nezaměstnaný	(uved'te).....

5. Váš typ domácnosti

a) sezdáný pár s dítětem/děťmi	d) rozvedený/á
b) nesezdáný pár s dítětem/děťmi	e) vdova/ec
c) rodič samoživitel s dítětem/děťmi	

6. Co si představíte pod pojmem HODNOTA?

7. Sestavte žebříček hodnot (ohodnocením body od 1 do 10, každá položka má své pořadí), podle kterého vychováváte své děti. Nabízejí se Vám tyto hodnoty

a) Poctivost	e) Láska
b) Odvaha	f) Úcta
c) Samostatnost	g) Vlídnost
d) Pravdomluvnost	h) Nesobeckost

i) Výkonnost

j) Spolehlivost

8. Seřadte uvedené hodnoty podle Vašich osobních priorit a zájmů. (ohodnocením body od 1 do 10, každá položka má své pořadí) Nabízejí se Vám tyto hodnoty

a) Zdraví

f) Užívat si života

b) Láska a věrnost

g) Víra v Boha

c) Rodina

h) Dostatek peněz a životní jistoty

d) Péče o životní prostředí

i) Koníčky – sport, kultura, aj.

e) Osobní kariéerní růst, vzdělání

j) Pomoc druhým – rodině, či společnosti

9. Máte pocit, že uplatňujete ve výchově svých dětí stejné hodnoty, kterými jste byl/a vychováván/a Vy jako dítě?

a) určitě ano

d) určitě ne

b) spíše ano

e) nevím

c) spíše ne

10. Uvedte prosím hodnoty, ke kterým jste byl/a vychováván/a Vy.

11. Máte pocit, že se v průběhu Vašeho života důležitost jednotlivých hodnot, jejich žebříček) měnil? (v souvislosti s nějakou významnou životní událostí např. narození dítěte, úmrtí blízké osoby, úraz, aj.).

a) určitě ano

d) určitě ne

b) spíše ano

e) nevím

c) spíše ne

12. Mluvíte se svým partnerem o tom, v duchu jakých hodnot byste chtěli vést Vaše děti?

a) Ano

b) Ne

13. Jakým způsobem je k hodnotám vedete?

- a) po důkladné domluvě
s partnerem
- b) čistě pocitově

- c) podle rad jiných blízkých osob
- d) podle rad z odborné literatury
- e) jiným (uveďte).....

Ještě jednou Vám velice děkuji za vyplnění dotazníku

Vaše dotazy, názory a připomínky můžete zaslat na emailovou adresu:
b.hancova@seznam.cz